

M. ŞEHMUS GÜZEL

Sendikal

ekitap.ayorum.com

M. ŞEHMUS GÜZEL
SENDİKAL

ekitap biçiminde ilk sunumu: Kasım 2025

Yapıt: M. Şehmus GÜZEL

Teknik yönetmen ve kapak: Ferruh DİNÇKAL.

Dizgi : MŞG

İSBN: Belki gelecek. Belki gelmeyecek. Zamana, duruma, gelişmelere bağlı.

Bu yapıtın yayın hakları yazarına aittir.

Kitaptan edinmek için iletişim : Gerekirse. Şimdilik
ekitap.ayorum.com deyin, tıklayın, hediyeimizdir.

PROF. DR. CAHİT TALAS'IN AZİZ ANISINA

İÇİNDEKİLER

SUNU	7
İŞGAL.....	9
YEŞİLKIZIL.....	13
PARİS YÜRÜYOR VE KEKELİYOR YENİDEN.....	16
FRANSA'DA HİÇBİR BAKAN ÖĞRENİM VE EĞİTİM ALANLARINDA REFORM YAPAMADI	17
PARİS'TE DAYANIŞMA İÇİNDE BİRLİKTE YÜRÜMEK	23
SENDİKAL BİRLİK RÜYA OLMAKTAN ÇIKTI	23
TOPLUMSAL MÜCADELEDE RADİKAL VE YENİ BOYUTLAR.....	25
"DİPLOMA SATIYORUZ!"	28
SİYASİ YANKILANMASI	33
OSMAN ÇUTSAY İLE SÖYLEŞİ: «FRANSA'DA NELER OLUYOR?»...36	
HÜKÜMETİN YAPTIKLARI	38
İŞÇİ HAREKETİ, SENDİKALAR VE SOL	40
AŞIRI SAĞ: BAŞA BELA	42
TÜRKİYE'DE 1946 VE SONRASINDA SENDİKA TİPLERİ	46
The Panel Meeting “TURKEY: QUO VADIS?”	51
LONDRA'DA EMAR SEMİNERİ: “Turkey: Quo Vadis?” (Türkiye: Nereye Gidiyorsun?).....	54
OHAL REJİMİNİN SENDİKALAR ÖZELİNDE İŞÇİ-EMEKÇİ HAREKETİ ÜZERİNDEKİ ETKİ VE SONUÇLARI.....	55
KAYNAK KITLIĞI	56
YAPILANLAR.....	57

OSMAN ÇUTSAY: İŞÇİ TARİHİNE BAKMAK.....	63
KORUYUCU TİTİZLİK.....	65
UZUN SÖZÜN ÖZÜ	67
KİTAPTAN UZUN BİR ALINTI	70
İŞÇİ İŞ İSTİYOR.....	75

SUNU

Yıllar boyunca “özelleştirmek en iyisidir”, “özelleştirmek her derdin çaresidir” diye diye kafamızın etini yiyenler, sağcı, aşırı sağcı, ırkçı, ortayolcu, sosyal demokrat hatta “sosyalist” hükümetler, partiler, iktidarlar, patronlar ve adamları, öğretim üyeleri, bilim kadın ve adamları, gazeteciler, palavracı takımları, yağcılar, itaat edenler, cahiller ordusu, mali ve ekonomik kriz üzerine aniden “plaklarını” değiştirdiler : “Kapitalizm daha ahlaklı olmak zorunda, borsaya yeni kurallar konulmalı” diyorlar şimdi.

Daha önce “Bütün kurallar, bütün sınırlayıcı kanunlar kötüdür” diyenler şimdi “Aman yanıyoruz bir parça kural, iki dirhem merhem” diye ağlıyorlar.

Evet ne ettiyseniz onu biçiyorsunuz demek mümkün. Diyoruz da. Ama bu arada milyonlarca emekçinin de hayatı zindana çevrilmiş durumda. Bu nedenle acil, sıkı ve sahici çözümlere ve ivedi çarelere ihtiyaç var. O nedenle işçi sendikalarının ve siyasi partilerin ellerini çabuk tutmaları lazım.

Devleti burjuvazinin, aç gözlü patronların, palavracı siyasetcilerin elinden almak lazım. Devleti kurtarmak lazım. Devleti emekçilerin dertlerine çare bulmak üzere siyasi makina haline çevirmek gerekiyor.

Devlet kapitalizme bir kez daha geciçi ve uydurma dayanaklar yaratmak için kullanılacağına, kalıcı ve sürükleyici çareler üretmek için ve kapitalizme karşı bir alet olarak kullanılmalı. İşçi sendikalarının ve emekçilerin elinde. İşsizlik sonucu intiharların rekor boyutlar kazandığı Japonya örneğini beklemeye gerek yok.

Bizi ütopyalarımızı savunuyoruz, savunduk diye eleştirenlerin bugünkü hallerine bakar mısınız lütfen. Bizim ütopyalarımızı savunmak kadar doğal bir şey olamazdı. Olamaz da. Herşeyin faturasını bize çıkaranların bugün artık bir parça utanmalarını bekliyoruz.

Bugünkü siyasi ve ekonomik krizin yaratıcıları, sorumluları o kadar övülen, öve öve bitirilemeyen sistem ve sistemi yaratanlardır. Biz değiliz

Ütopya(ları)mızın yarın gerçekleşemeyeceğine inanmamızı da kimse engellemeyez.

Yapabileceğimiz şey rüzgarı arkamıza almak, kapitalizm enkazının tepesine çıkmak, güneşe göz kırpmak ve dünyayı seyretmek : Değiştirmek için.

Yolumuz buradan geçer, geçecek, geçmeli. Geçmek zorunda.

Paris, 22 Ekim 2025.

İŞGAL

İşyeri işgali, bir eylem biçiminde, o işyerinde başlatılmış grevin uzun sürme olasılığında kendini dayatabilir. Grev bitiminde iş araç ve gereçlerinin yeniden tıkr tıkr çalışabilmesi için işyerindeki alet ve araç-gereçin düzenli bakım ve onarımı gerekiyor. Bunu en iyi yapacaklar o araç ve gereçleri yakından iyi tanıyan işçilerdir. İşgal, araç ve gereçlerin güvence altına alınması ve korunması anlamına gelir.

Provokasyon (kışkırtma) ve saldırı olasılıkları olan zaman dilimlerinde bu daha da gereklidir. Böylece işçiler makinelerin devre dışı kalmamaları, araç ve gereçlerin bozulmamaları, tahrip edilmemeleri için bekçilik görevini bizzat üstlenirler.

Grevci işçiler aynı zamanda üretim araçları üzerinde mükiyet haklarının bulunduğunu da böylece dile getirirler: “Üretim araç ve gereçleri bizimidir onları en iyi biz koruruz.”

İşyeri işgaliyle üretim araçlarını hep birlikte sahiplenmeye ve özyönetime doğru bir adım atılır.

İşgal, greve karşı olan, greve katılmayan işçiler ve patronlar üzerinde bir tür baskı aracı olarak ta önemlidir. Görüşmelere ve toplu iş sözleşmesi imzalamaya yanaşmayan patronları ikna yöntemi olarak kullanılabilir.

Kararsız ve greve karşı işçilerin grev kırıcı örgütlenmesinin önü de böylece alınabilir.

İşgal eylemde birliği sağladığı gibi bu birliğin sürekliliğini de tayin eder. Bunun için işgalin çok iyi örgütlenmesi hayati önemdedir.

Fransa’da Mayıs 68’de uzun süren grevler genel olarak işyeri işgaliyle birlikte yönetildiler. O günlerin işgallerini kitaplarında veya belgesel filmlerde anlatan işçilerin belirttiği gibi, başarılı bir işgal için ilk önemli adım fabrika, işyeri veya büro telefon standardının, iletişim merkezinin denetim altına alınmasıdır. Bu bir anlamda “Burası artık bizden sorulur!” demektir.

Mayıs 68’deki işgallerde ikinci adım ise oldukça simgeseldi: İşgal edilen işyerinin tepesine iki adet kıızıl, bir adet Fransa bayrağının dikilmesi. Kıızıl bayraklarla devrim, Fransa bayrağı ile Fransa halklarının mücadelesi sonucu kurulan cumhuriyet, cumhuriyetin toplumsal niteliği ve bunun için savaşıyan emekçiler anılıyor ve selamlanıyordu.

Sonrası sendikal hareketin tarihi derslerinin ve deneyimlerinin güncelleştirilmesidir:

Grevcilerin üyesi oldukları sendikaların bir araya gelerek oluşturduğu “intersyndicale” (sendikal ortaklık veya sendikal birlik) denetimi altında ve onunla işbirliği içinde bir Grev Komitesi kurulur. Bir işyerinde birkaç sendika ve kimi kez azınsanamayacak sayıda sendikasız bulunduğu, her emekçinin sesini duyurabilmesi için, eylemi, sendikaların ve sendikasızların biraraya geldikleri Grev Komitesi’nin yönetmesi daha yerinde, daha adil ve demokratiktir. Kararların alınmasına herkes katılınca, kararların yürütülmesinde de herkes elini taşın altına sokar. İkinmadan sıkınmadan. Canla başla.

Mayıs 68’de sendikalılar, sendikasızların gösteri ve yürüyüşlere katılmalarını engellemediler, grev ve işgali birlikte başlatıp, birlikte düzenlediler, birlikte başarıya götürdüler...

Kimi grev ve işgalde, genç işçiler hatta sendika üyesi olmayanlar başı çekebilirler, ama grevin ve işgalin başarıyla yürütülmesi ve

olumlu sonuca ulaşması için sendikalara ve/veya grev komitelerine her zaman ihtiyaç vardır. İşçi sınıfını savunmaya kararlı sendikaların deneyimli olmaları, yöneticilerin ve kimi sendika üyesinin geçmiş işgalleri bizzat yaşamış, öykülerini dinlemiş, okumuş, belgeselerde izlemiş ve ders çıkarmış olmaları bu noktada belirleyicidir.

Önemli olan eylemin başarıyla sürdürülerek olumlu biçimde sonuçlandırılmasıdır. Bunun için de örgüt ve örgütlülük şarttır.

İşgal örgütlenmesi işin kolayına kaçılarak kotarılacak bir iş değildir. İlk günlerin coşkusu geçtikten sonra işyerinde çok sayıda işçinin kalmasını sağlamak başlı başına bir meseledir. Çünkü grevi, işgali desteklemiş ve hatta işgale katılmış da olsa, eylemci bir süre sonra evine gitmek, eşiyle, çocuk-çocuğuyla vakit geçirmek isteyebilir... Bu açıdan işgalde yüzlerce, binlerce grevci ve işgalcinin günlerce aktif bir biçimde eylemlerle ilgilenmesini sağlamak son derece önem kazanıyor.

İşyerinin bakım ve temizliği, makinelerin korunması, giriş ve çıkışların denetimi, ziyaretçilerin kabulü ve eylemin hedeflerinin anlatılması, gazetecilerle ilişkiler kurulması vb. sorunların üstesinden gelinmesi sağlam ve kalıcı bir örgütlenmeyi zorunlu kılıyor.

İşgalci işçilerin boş zamanların değerlendirilmesi için müzik dinletileri, film gösterileri, piyesler, futbol, basketbol, voleybol ve masa tenisi turnuvaları, tartışmalar, seminerler düzenlenir.

Eylemcilerin düzenli biçimde beslenmesi için çevredeki çiftçilerle, üreticilerle, kooperatiflerle, küçük tüccarlar ve esnafla ilişkilerin arttırılması, hesaplı çözümler bulunması önemlidir...

Emekçilerin isteklerinin ve eylemlerinin en iyi ve en doğru biçimde kamuoyuna açıklanması için değişik türde faaliyetler gerekir...

İşgal süresince işçiler mücadele deneyimlerini ve geleneklerini birbirlerine aktarırlar. Bilinç gelişir. Zihin biraz daha açılır. Kalıcı dostluklar kurulabilir. Birçok sendikasız işçi eylemi başlatan ve yürüten sendikaya üyelik için başvurabilir, sendikaya üye olabilir. Bazı işçiler bir adım daha atarak işçi hak ve çıkarlarını savunan siyasi partilerde çalışmaya başlayabilirler.

İşgal o zaman hem bir kimlik belirtisi biçimine bürünür, hem de kendi kendini ispat etmek eylemine.

Eylemin filme çekilmesi onu kalıcı kılar. Geleceğe armağan. Ortak hafızımıza katkı.

YEŞİLKIZIL

*hamdullah uysal düştü
avucunda güneş
hamdullah gitti
güneşi bize bıraktı*

İnanmış ve kararlı TEKEİ işçilerinin eylemler dizisi, deneyimlerinin çeşitliliği, bırakacakları izler ve kalıcı anılarıyla işçi hareketi tarihinde bir dönemecin simgesi 1963'ün Kavel Grevi'ni anımsatıyor. Çünkü onun gibi bir tür milad/başlangıç olmaya aday.

Günlerdir, ne günleri kardeşlerim, haftalardır, aylardır, yıllardır TEKEİ işçilerinin değişik aşamalardan geçen ama aralıksız süren onurlu kavgasına artan ilgi bunun apaçık ispatıdır.

Evet bu direniş, bu eylemler bütünü, bu deneyimler birikimi bir başlangıçtır. Dünya kadar haber, dünya kadar makale, görüntü, video ve daha bir dizi görsel ve işitsel malzeme bunu gözler önüne seriyor, vicdanı olan herkesin kulaklarına ulaştırıyor.

Burada hepsini sıralamak bile bir kitap dolduracak. Son birkaç günde gazetelerde yayınlananlardan iki örnek seğıyorum, evet sadece iki örnek:

Önce usta gazeteci Melih Aşık'ın 26 Şubat 2010 tarihli Milliyet'teki "Açık Pencere" sütununda yayınladığı "Hasan uyanıyor" başlıklı bölümü okuyalım : "Malatyalı Hasan Topal, iki ayı aşkın süredir Ankara'da çadır kurup eylem yapan TEKEİ işçilerinden biri... Arkadaşımız Fahrettin Fidan dün TEKEİ işçileriyle konuşurken özellikle Hasan Topal'a kulak verdi. Hasan Topal dedi ki: 'Ben iki ay öncesine kadar günde beş vakit namaz kılan biriydim. İki aydır günde beş vakit namaz kılan bir komünist oldum. Bize solcuları,

komünistleri canavar gibi tanıtmışlardı. Bu eylemimizde onları tanıdım. Çankaya Belediyesi maddi-manevi bütün gücüyle arkamızda oldu. O kadar ki, çadırlarımıza ruhsat verdi. Elektrik bağlattı. Liseli, üniversiteli çocuklar harçlıklarını bizim için harcadı. İki ay önce biri bana türbanlı işçilerle meyhanede, barda sabahlayacağımızı söylese güler geçerdim...'

Nasıl yani? Eylemden sonra gece bara mı gidiyorsunuz!

'Yok, Sakarya Caddesi'nde barlar, birahaneler falan gece müşteriler gittikten sonra anahtarları bize bırakıyor. Biz de geceyi orada geçiriyoruz. Sakarya esnafının çoğu solcu. Bize inanılmaz destek veriyorlar. Halk da, öğrenciler de, aydınlar da öyle... Bizim Malatya'da Sümerbank bizden önce özelleştirilmişti. O zaman Sümerbank işçileri, bizim fabrikanın önünden, 'Susma, sustukça sıra sana gelecek' diye slogan atarak geçerlerdi... Biz de onlara, affedersiniz, öküzün trene baktığı gibi bakardık. Bize sıra gelmez, diye düşünürdük. Ama geldi. O zaman Sümerbank işçilerine destek verseydik sıra bize gelmeyebilirdi. Ah, ah...'

Malatyalı Hasan Topal'ın hikayesi çok ilginç. Melih Aşık'ın Ankara'daki gözü, kulağı ve kalemi rölünü oynayan yeri doldurulamazlardan, hakiki gazeteci ve candan dost Fahrettin Fidan, çok ilginç, çok önemli ve çok iyi bir noktaya parmak basıyor. Bu hikayenin adını "Nasıl komünist oldum" diye de koyabiliriz.

Buna çok benzeyen bir hikaye daha okudum, 1-16 Şubat 2010 tarihli Devrimci Demokrasi dergisinde ve www.halkingunlugu.net sitesinde. Yüksel Akkaya'nın "Solun TEKEK işçileri üzerinden kendisi ile imtihanı" başlıklı makalesinde. Onun aktardığı öykünün kahramanının ismi Saliha Gümüş'tür. Saliha Gümüş başörtülüdür ama kısa zamanda islamcı takımdan lisansını alıp hakiki işçi takımında santrafor olmuştur. "İlk eylemi başlattığında kendisine küsen aradaşlarına 'ya varsınız ya yoksunuz' demiştir." MEHA

Giyim işçilerinin başarıyla sona eren direnişinin başlatıcılarından biridir. 75 gün süren direniş boyunca doğal ve simgesel bir işçi lideri olarak kendini benimsetmiştir ve Bir Mayıs 2009'a arkadaşlarıyla katılmıştır. Direnişin başarıyla sonuçlanmasından sonra, 20 Mayıs 2009'da DİSK Genel Merkezi'nden yapılan basın açıklamasının ardından gazetecilerin sorularını yanıtlayan Saliha Gümüş aynen şunları dile getirmiştir :

"Kadın olmak zor, direnişte kadın olmak daha zor. Kadın işçiler hem patronla hem de kocaları ve kardeşleriyle mücadele ettiler." MEHA direnişini "kadınlar açısından çok önemli bir zafer" olarak yorumlayan Saliha Gümüş, "sonuna kadar gidebildiğimiz için mutluyuz" demesini de bildi. (MEHA direnişi için yukarıda andığım kaynaklar yanında : www.sendika.org ile bianet.org sitelerine de bakılabilir.)

Saliha Gümüş ve kendisi gibi birçok işçi kadın direniş boyunca mücadelelerini en kararlı ve en inanmış birer işçi olarak sürdürdüler : Başörtülerini çıkarmadan. Hep aynı mesele : Bu örnekte açık bir şekilde ortaya çıktığı gibi, işçi eylemlerinde önemli ve tayin edici olan kadınların başlarını örtmeleri veya neyle örttükleri değil o başın ve o beynin içinde neler olduğudur.

Bu vesileyle aklıma 1960'ların sonunda ve 1970'lerde bilinen bir olay geldi : O günlerde tarikatçılar İmam Hatip mezunlarına "yeşil komünistler" diye laf atarlardı, takılırlardı. Bu durumda, diyorum, bugünkü AKP yöneticileri de "gizli komünistler" olmasın? Hani işçilerin "Allahını şaşırtarak" doğru yolu bulmalarını sağlamak için çalışan cinsinden. Burası Türkiye, burada herşey mümkün. Kadınlar(ımız)la. Bilhassa.

PARİS YÜRÜYOR VE KEKELİYOR YENİDEN

2008’de Nisan başında yazdığım ve birkaç sitede yayınlanan bu makalemi yeniden sunuyorum. Belki bir işe yarar. Bugünlere nasıl geldik? Sorusuna bir yanıt ararken. İşte tarihten bir yaprak:

Salı.15 Nisan 2008. Paris. Hava serin ama güneşli ve güzel. Güneş zaman zaman baharın içinde olduğumuzu duyumsatıyor. Ama çok yukarılardan geçen ve ikide bir maalesef güneşi perdeleyen bulutlar araya giriyor ve “Biz de burdayız ! Biz de burdayız !” sesleri arasında bastırıyorlar : Hava serinliyor o zaman.

Şimdi işte gösteri yapmak ve yürümek zamanıdır.

Paris'in tam merkezinde, Place de la Republique (Cumhuriyet Meydanı) ana-baba günü. Ne kadar çok çocuk ne kadar çok genç var bugün buralarda. Evet anlaşıldı “Bugün okul yok !” Doğal :

Tam beş haftadır Paris’in kenarına atılmış, Paris merkezinden uzaklaştırılmış “lanetliler”, en kötü öğretmenlerin gönderildiği ortaokul ve liselerinde önümüzdeki ders yılı başında öğretmen sayısının azaltılacağını öğrendiklerinden bu yana eylemdeler. Öğrenciler ve öğretmenleri : Hep birlikte.

Milli Eğitim Bakanı Xavier Darcos AB kriterleri/ölçütleri sonucu bütçe açığını % 3’ten aşağıya çekmesi için uyarılan hükümetinin en uslu öğrencisi olarak eğitimden başladı işe.

Hesabı kolay : Önümüzdeki aylarda emekliye ayrılacak öğretmenlerin ve teknik elamanların yerine yeni öğretmen ve yeni eleman alınmayacak. Yani ne oluyor? Yanisi çok kolay: Önümüzdeki ders yılı başında orta öğrenimdeki öğretmen sayısı onbirbinikiyüz daha az olacak. Bakan için mesele böylece çözülmüş oluyor : Böylece tasarruf yapılacak. Ve aynı zamanda

memur sayısı da azaltılmaya başlanmış olacak. Ama işin garip tarafı bu azaltmanın bilhassa banliyölerdeki ortaokul ve liselere rastlaması.

Beş öğretmen gidince onların dersleri kalanlar arasında fazla mesai ve ek ders hesabıyla paylaşılacak. Hükümete bakarsak böylece “Fazla mesai yapan öğretmenler daha çok maaş alacak, daha çok para kazanacak.” Zaten amaç ta bu değil mi?: Satınalma gücünün artırılması.

Kolaycılık bu öğretmenlere ve öğrencilere bakarsak. Çünkü her öğretmen her dersi veremeyeceği gibi her öğretmen de fazla çalışıp zaten epey yüklü olan haftalık çalışma saatlerini ve elbette imtihan kağıtlarını okuma ve benzeri binbir ek işi daha alabildiğine artıramaz.

Satınalma gücüne gelince güldürmeyin insanı : Fiyatların koşturmacasına maaşlar zor yetişir. Dahası giden öğretmenlerin yerleri doldurulmayınca derslikler ağzına kadar doldurulacak : O zaman zaten 25-30 öğrenci ile dolu sınıflar artık ders yapılamaz hale gelecek. Siz bilmem hiç rastladınız mı heyecanlı bir dersliğe : Her kafadan bir sesin çıktığı ve öğretmenin sesinin ikinci sıradan sonra duyulmadığı derslikleri hiç gördünüz mü ?

FRANSA’DA HİÇBİR BAKAN ÖĞRENİM VE EĞİTİM ALANLARINDA REFORM YAPAMADI

Bu gerçeği bile bile ve her yönden saldırıya uğradığını sanan orta ve az gelirlielerin bir de çocuklarının geleceğinin ipotek altına alınıyor olması, liselerin işgal edilmelerine, gösteri ve yürüyüşlerle

bakanın ve hükümetin protestosuna yol açtı : Beş haftadan bu yana.

Bu süre içinde beş kez de hem Paris'te hem de birçok taşra kentinde "kitlesel gösteriler" yapıldı. Ama hiç biri bugünkü kadar kalabalık olmadı :

Evet Cumhuriyet Meydanı'nda toplanan ve La Nation (Ulus) Meydanı'na doğru yürüyüşe geçen öğrenci ve öğretmen sayısı düzenleyenlere göre 40-50 bin kadar. Polis rakamlarına göre ise 25 bin. Bana kalırsa gerçek bu ik rakamın ortasında, bizzat gözlerimle gördüm ve bizzat geçmiş deneyimlerin sayesinde hesabımı yaptım : Toplam 30 bin kadar genç gösterici var. Ama ne genç : Ortaokullulular, liseliler hatta ilkokul beşten dersleri asıp abla veya abileriyle gelen bebeler bile var.

Şimdilik ilk saptamamızı yapabiliriz : Milli Eğitim Bakanı ilk başarısını kazandı : Bir ailedeki değişik kuşakları biraraya toplayabilirdi. Ve dahası öğretmenlerle öğrencileri de biraraya getirebildi : Aynı hedefe yürümek için : Ulus Meydanı'na.

Ama öyle her sokağa giremezsiniz : Sokak başları tutulmuş : Tepeden tırnağa silahlı polislerce : Dört veya beş polis, biri veya ikisi kalkanlı. Hepsi coplu. Ama saatlerce süren gösteri sırasında biri bile copunu çıkarmadı. Yere düşen öğrenciler oldu. Hiçbir polis yere düşen çocuğu tekmelemedi.

Evet beşinci haftadaki altıncı büyük gösteri ve yürüyüş pek şanlı : En öndeki polis otomobili yolları açıyor. Sürüşüyü süzüyorum : Elinde inanmayacaksınız Paris Rehberi, Paris sokaklarının isimlerini öğrenmeye çalışıyor. Oğlum dosdoğru gideceksin işte Nation Meydanı taaa dipte, görmüyor musun ?

Bu Paris böyledir işte : Parisli sivil polisler var. Taşradan otobüsler dolusu getirilen ve gösteri yürüyüş caddelerine paralel sokaklarda

teyakuz halinde bekletilen jandarmalar var (C-2 örneğin gözüne çarpıyor : Hani okullardaki C-2 değil bu. Compagnie -2 Babam : İkinci Bölük komutanım !). CRS'ler var :Toplum Polisi adı takılanlar. Siviller bir alem : Tamam sivil giyinmişler. Ama bir gariplik var yine de : Pantolanları ütülü. Jeanleri bile ütülü. Giysileri tertemiz. Belli oluyorlar : Sportmen yapılarıyla. Yalnız hepsi böyle değil. Sakalı birkaç günlük olanlar da var. Biraz sinirli gençleri de. Hepsi sinek kaydı traş olacak değil ya.

Yürüyoruz.

Place Leon Blum'e varıyoruz : Solda Blum'un heykeli. Gerçek boy posundan biraz irice. Meydan levhasına bir not düşülmüş : "Leon Blum, 1872-1950, homme politique et ecrivain" ("1872-1950, siyasetçi ve yazar). Bu kadar. 1936'da Halkçı Cephe'nin Başbakanı. Fransa'daki Yahudu kökenli ilk Başbakan. Heykelinde başını sağa doğru çevirmiş. Haklı : Sağını iyi kolla demek istiyor mutlaka. Eminim.

Çocuklar Blum'u bilmezler genellikle. Tarih ilk çağ gibi gelir tümüne yakınına. Hele 1930'lar. Ama örgütlü olanlar hariç : İşte gösterilerin başından beri örgütleyicisi UNL (Union Nationale des Lycéenne /Liseliler Ulusal Birliği) ne yazıyor bandorulunda ve binbir bildirisinde : "UNL : La voix lycéenne" ("Liseli ses/Liselilerin Sesi" Türkçede daha güzel oluyor.) Sonra "Öncelik eğitime öğrenime !"

"Lycéenne SUD" : SUD isimli sendikanın gençlik ve öğrenci dalı. O takım da kalabalık.

Öğrencilerin başka sendikaları, birlikleri ve dernekleri de var. Ama çoğu bağlı oldukları siyasi partilerin bayrakları altında yürümeyi tercih ediyor : İşte en başta CNT (Anarşistler) işte LCR (Devrimci

Komünistler Birliği. Troçkistler), işte PCF (Fransız Komünist Partisi), işte MJS (Sosyalist Gençler Hareketi).

Öğretmenler daha disiplinli : Tümü üyesi oldukları, ilişkide bulundukları sendikalarla yürüyorlar. Kimi kaldırımda tek başına veya bir meslektaşıyla veya eşyle filan.

En çok ses getiren, en çok yinelenen slogan “RESİSTANCE” : AMA BUNU ÖYLE UZATARAK SÖYLÜYORLAR Kİ TÜRKÇELEŞTİRSEM ŞÖYLE BİR ŞEY ÇIKIYOR ORTAYA : Dİİİ-RE-niş !

Yine en çok kullanılan sözcükler arasında “colere /kızgınlık” ve “lutte/kavga” önde. Bakanı ve cumhurbaşkanını alaya alan, zaman zaman küfürlü sloganlar da atılıyor. Yazmıyorum. Ayıp olacak. Hadi bir tanesini yazayım madem ısrar ediyorsunuz :

“Darcos t’es foutu la jeunesse est dans la rue !” Kibarca çevirisini aktarıyorum: “Darcos işin bitik çünkü gençlik sokakta».

Aaa Voltaire Bulvarı’na varmışız bile. Voltaire (1694-1778) uzaklardan izliyor çocukları : Hınzırca tebessüm ediyor. Gençler çünkü bildiğiniz gibi değil : Genç bayan öğrencilerden başlayalım isterseniz :

Çoğu çok güzel. Kimi biraz şişmanca. Obezite derdi buralarda da var. Ama bu eylemlilik herkese yarayacak vessalam. Yürüyelim arkadaşlar.

Kızlarımızın bir kısmı çok şık : Sanki gösteriye değil diskoteğe gelmişler. İnanmayacaksınız ama bütün gösteri boyunca o kilometreleri yüksek topuklularıyla yürüyen kahramanlar bile gördüm. Evladım bu da defile ama bu o defile değil. Bu başka bir defile diyemiyorum. Çocuklarımıza dokunmayalım.

Bu bayanların pek çoğu banliyölerinden belki ilk kez kopup geliyorlar Paris’lere. Bu giyim kuşam ondan olmalı.

Bir ara Tunus ve Cezayir kökenli gençler kaldırımda karşılaşıyorlar : Her takımdan onar kişi : Tunuslular darbuka çalıyorlar, Cezayirli güzeller göbek atıyorlar : Kaldırımda evet. Biraz ötede on kişilik bir grup kaldırıma yayılmış, içlerinden en tombul olanı çift kağıt sarıyor. Onlar da gösterideler.

Voltaire Bulvarı'nda 214 numarada inşaat var : Alttaki dükkan Mücevherci. Duvarına büyük bir bez parçasına yazılmış : «Şantiye süresince dükkanımız açıktır. Her türlü altın satınalınır.” Ama bugün gösteri var diye kapalı. Piyasaya gelince piyasa çok canlı: Altına hücum var, fiyatı da artıyor durmaksızın. Ekonomik bunalım olmalı.

Çocukların bir kısmı vurup kırıcı, yağmalayıcı cinsinden : Nitekim daha yürüyüşün en başında bir cafenin camdan kapısı darbelendi ama kırılmadı. Tüccar takımı da öğrendi artık : Kırılmaz camdan kapılar ve pencereler. Çocuklar biraz zorladılar kapıları. Ama gösterici büyükler gelip onlara böyle şey yapmayın dediler. Fakat bu heyecanlı ve koşturan çocuklar gaza getirebelirler her an. Bu tür gösteri ve yürüyüşlerde her zaman kırıcı vurucu takımı var : Nitekim birkaçı yine “Al Capone” rollerindeydiler : Yüzler maskeli gözlerde sert bakışlar : Aman anneciğim (!)

Voltaire Bulvarı üzerinde, Ulus Meydanı'na varmak üzereyken, bir bank buldum güneşte. Amma yorulmuşum : Oturdum biraz. Taci ve Pascale da yanımda. Notlar aldım. Tam kalkıyorum arkamda ne görsem : “Restaurant La Nouvelle Kuşadası/ Yeni Kuşadası Lokantası”. Evet hakiki bir dönerci : Eskiden Fransa Kuşadası'na gelirdi. Şimdi Kuşadası Fransa'ya, ne Fransa'sı Paris'e geliyor. İşe bak sen !

Gösteri bitmek üzereyken çocukların bir kısmı ile polisler arasında taşlı ve göz yaşartıcı bombalı bir giriş yapıldı. Ama fazla uzun

sürmedi. Ancak 17 Nisan perşembe günü yinelenecek gösteride neler olabilir ? Şimdiden bilmek zor.

Aynı gün radyolar ve televizyon kanalları Fransa’da yıllık enflasyon oranının % 3,2 ve bunun çok üzücü olduğunu duyurdular. Şunu da eklediler elbette : Enflasyona bağlı olarak arttırılan AYLIK ENAZ ÜCRET / SMİC te 1280 örodan 1309 öroya yükseliyor. Vay anasını!

O andan itibaren enaz ücretle çalışanlar kendi kendilerine sormaya başladılar : Yahu bu 29 öroluk artışı ne yapmalı ? Saklamalı mı ? Saklamayıp aş a mı katmalı ?

Aynı saatlerde yeni bir haber daha düştü ajanslara : Petrolün varili 114 dolara teğet çizdi. Oluyor demek. ABD Irak’a saldıralı kaç yıl oldu babam ?

Evet, resmi rakamlara göre, okullarda greve katılan öğretmenlerin oranı % 19. Bakan ilkokullarda bile reform yapmayı düşünerek eğitim ve öğrenimi 1920’lerdeki sistemle buluşturmaya çabılıyor: Ezberçilik, itaat, ezilmek öğretmen otoritesi önünde ve yerlerde sürünmek müdürlerin ayaklarının altında...

Bir slogan çok vurucuydu : “Ne tuez pas la maternelle !” Evet “Anaokulunu öldürmeyiniz!». Çocuklarımızı perişan eden gelecek korkusu, işsizlik, enaz ücretle çalışmak zorunda kalmak ve ev kirasını bile ödeyememek.

Ve buna benzer bitmez tükenmez dertler:

YANI KARDEŞLERİM ÇALIŞIR OLUP AÇ KALMAK. ÇALIŞIR OLUP YOKSULLAŞMAK.

YERSİZ YURTSUZ ORDUSUNUN olası ve gelecek ERLERİ 17 NİSAN 2008’DE YENİDEN SOKAKLARI FETHEDECEKLER. MİLLET MECLİSİ VE SENATO’YU KİME BIRAKIYORSUNUZ ÇOCUKLAR? CUMHURBAŞKANINIZ KİM ÇOCUKLAR?

PARİS'TE DAYANIŞMA İÇİNDE BİRLİKTE YÜRÜMEK

(30 Nisan 2009 tarihli Odak'ta ve o günlerde birkaç sitede yayınlandı.)

Ekonomik krize dönüşen mali krizin Fransa'daki yankılanmasını üç boyutta irdelemek olası:

BİR : Uzun zamandan beri değişik ve türlü çeşitli nedenlerle birlikte eylem yapmaya yanaşmayan işçi sendikaları konfederasyonları ilk kez biraraya gelip birlikte eylem düzenlediler, işverenlere, küçük ve büyük patronlara ortak yanıt verdiler.

İKİ : İşçi eylemleri gittikçe daha radikal boyutlar kazandı. Kimi işyerinde, fabrikada, okulda işçi sendikaları da aşılıp daha önce pek görülmemiş mücadele biçimleri genç ve radikal işçiler, emekçiler, kadın ve erkek, genç ve daha az gençler tarafından yaratıldı, düzenlendi, geliştirildi

ÜÇ : Siyasi yelpazede yer alan radikal siyasi oluşumların, değişim yanlısı siyasi partilerin yeni ihtiyaçlara göre kendilerine çeki düzen verdiklerine, yeniden örgütlendiklerine ve etki alanlarını genişlettiklerine tanık olduk. Ciddi ekonomik krizle birlikte daha çok sayıda emekçi, genç, kadın ve erkek radikal siyasi partilerin kapılarını çalınca ve çevre siyasi koşulları dayatınca başka çare de kalmıyordu zaten.

Bu noktaları tek tek ele alabiliriz şimdi :

SENDİKAL BİRLİK RÜYA OLMAKTAN ÇIKTI

29 OCAK 2009'DA birçok kentte ve Paris'te en geniş biçimde kendini gösteren sendikal birlik, 19 Marttaki büyük işçi gösterisinden, "ulusal eylem günü"nden sonra yeni bir boyut kazandı.

30 Martta "ulusal eylem günü"nün değerlendirilmesi için Paris'te biraraya gelen sekiz işçi sendikaları konfederasyonu, CGT, CFDT, FO, CFTC, CFE-CGC, FSU, Soldaires (Eski SUD) ve UNSA 1 Mayıs 2009'un BİRLİKTE KUTLANMASI kararını aldı. Ortak istekler etrafında toplanılacak ve birlikte yürünecek, Paris'te ve taşra kentlerinde.

Aynı toplantıda konfederasyonlar nisan ayının "eylemler ayı" olmasına da karar verdiler. Ve 27 nisanda yeniden biraraya gelip eylemler ayının değerlendirmesini yapmaya, 1 Mayıs hazırlıklarını konuşmaya da... "Hükümetin, patronların verdikleri ve verecekleri yanıtları göz önüne alarak yeni girişimler ve eylemler için tartışmaya" da...

19 Mart eyleminin beklenenden daha güçlü geçmesi üzerine işçi sendikalarının etkisi de arttı. Bununla doğrudan doğruya ilgili değil ama bunun sayesinde önemi artan bir toplantı daha yapıldı : Temsil yetkisine sahip beş işçi sendikaları konfederasyonu CGT, CFDT, FO, CFTC, CFE-CGC yöneticileri, 30 Mart sabahı Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy ile görüştüler ve 2 nisan 2009'da Londra'daki G-20 toplantısında göz önüne alınmasını arzuladıkları görüşlerini, isteklerini Cumhurbaşkanı'na iletiler.

Bu toplantı iki saat sürdü. Sendikacılar hükümetten 18 Şubat 2009'daki "toplumsal zirvede" alınan kararların ve vaat edilenlerin gerçekleştirilmesini yeniden ve ısrarla istediler. Cumhurbaşkanı "gelecek günlerde toplumsal yardım kurumunun" görevine başlayacağını açıkladı...

TOPLUMSAL MÜCADELEDE RADİKAL VE YENİ BOYUTLAR

Emekçilerin, işçilerin, ücretlilerin, kadın ve erkeklerin cumhurbaşkanına ve hükümete güveni gittikçe azalıyor. Cumhurbaşkanı resmi ziyaret için gittiği her taşra kentinde örgütlü işçilerin, kararlı emekçilerin ıslıklarıyla, gösterileriyle karşılanıyor. Kimi yerde konuşurken yuhalanıyor, ıslıklanıyor. Çünkü emekçilerin tümü artık Sarkozy ve takımının iki veya hatta üç dilli olduğunu biliyor. Bu takımın patronlardan yana olduğunu, işçilere ve sendikalarına verdikleri sözleri tutmadığını ve vaatlerini somutlaştırmadıklarını da. (2012'de yeniden cumhurbaşkanı seçilemeyen Nicolas Sarkozy dört büyük, çok büyük şirketin yürütme kurulu üyeliğine getirildi. Sarkozy süreç içinde önemli bir iş adamı sıfatını kazandı. Özel kesim şirketlerine yol göstererek te çok zenginlere yardımcı oldu, oluyor.)

Örneğin “bouclier fiscal” (“vergisel kalkan”) adıyla yapılan uygulama sonucu 14000 çok zengin 458 milyon vergi ödemekten kurtulduğunu duymayan kalmadı.

İşten çıkarmalar devam ederken, devletin vergilerden (Fransa’da işçi gelirlerinin yarısına yakını vergi için kesiliyor) topladıklarıyla krizden paçayı kurtarmaları için “yardım ettiği” kamu şirketleri de içinde birçok şirketin emekliye ayrılan veya işten ayrılan patronlarına “altın paraşüt” armağan ettiği de biliniyor. Kıdem tazminatı veya “işten ayrılma tazminatı” adı altında kimine bilmem kaç milyon öro, kimine daha fazla para ödeniyor.

Bu koşullar içinde kamuoyu ve emekçiler krizin faturasının herkes tarafından aynı ölçüde, adil ve eşit bir biçimde ödenmediği sonucunu çıkardılar. Faturanın paylaşılması adil ve eşit değil. İşçiler krizin başlamasıyla kimi şirkette gerekince daha uzun süre

çalışmayı kabul ettiler. Kimi yerde “geçici işsizlik” veya “teknik işsizlik” sonucu çalışamayınca ücretlerinin ödenmemisini bile kabul etiler. Oysa iflasın eşiğinden devlet yardımıyla kurtulan, işçi çıkarmayı sürdüren kimi şirket birkaç veya bazen bir yöneticisi işten ayrılırken milyonlarca öro tazminat ödedi.

Bu uygulamalar ve benzerleri üzerine işçilerin radikaleşmesi ve Fransa’da pek görülmeyen türden mücadele biçimleri uygulamaları gündeme geldi. Fransızcasıyla “opérations coup de poing” (“yumruk eylemler/operasyonlar”). Sendikal mücadeleyle yanıtlanamayacak durumlara karşı çünkü başka çare kalmadı. İşte birkaç örnek :

29 Ocak 2009’daki “ulusal eylem günü”nde Auxerre’de Fulmen Fabrikası işçileri, Fabrika Müdürü’nün işten çıkardığı işçi sayısı yazılı bir tişörtle işçilerle birlikte yürümesini “rica ettiler” ve o da bunu kabul etti ve “istemeye istemeye” yürüdü işçileriyle. Tişörtü kışlık giysilerinin üstüne giyivermişti.

31 Mart 2009’da Grenoble’da Caterpillar Fabrikası’nda işçiler müdür ve üç yöneticiyi 24 saatten fazla bir süreyle rehin aldılar. Bürolarında tuttular. Yedi yüzden fazla işçiyi işten çıkaracağını açıklayan ve bu konuda kendisiyle görüşmek isteyen sendikacılarla biraraya gelmeyi rededen şirket yönetimi böyle protesto edildi ve görüşmelere oturmaya zorlandı.

Patronlar ancak bu ve benzeri radikal, çarpıcı, kalıcı yollarla, yeni tür eylemlerle protesto edilebildiler. Patronlar ancak bu yolla görüşme masasına oturmaya ikna edilebildiler.

Çünkü amaç patronları bu konuda uyarmak ve anlaşmaya zorlamaktı. Nitekim serbest bırakıldıktan sonra patronlar görüşmeyi kabul ettiler. İşten çıkarılacak işçi sayısını azaltmayı da, grevde geçen günleri ödemeyi de.

Grenoble'daki eylem son bir aydaki benzer dördüncü eylemdi. Daha önce Sony, 3 M gibi şirketlerin yöneticileri de işçiler tarafından bir süre “tutuldu”...

31 Mart 2009'da Paris'te büyük bir patron otomobilinde tutuldu birkaç saat.

11 Martta Continental Farikası'nda işçilerle görüşmek için nutuk atmaya gelen Fabrika Müdürü çürük yumurtalarla karşılandı.

Evet görüldüğü gibi, Fransa'da işçi ve emekçiler pek alışılmamış mücadele yöntemleri koyuyorlar. Pek alışılmamış ve yeni tür eylemler. Bir yerde zorunluluğun dayatması sonucu, başka bir tür eylemin “bu saat”ten sonra belirleyici olamayacağının anlaşılması nedeniyle. Sendikal mücadelenin sınırları zorlanıyor böylece. Çünkü sendikal mücadelenin geleneksel biçimleri patronların anlaşmaz, tutucu ve itici tavırlarına, kararlarına yanıt bulmakta yetersiz, açız kalıyor.

31 Martta 2500 kadar nüfusla Gandrange'daki Arcelor Mittal demir-çelik fabrikası 565 işçisini işinden edip kapandı. Bu işyerine bağlı biçimde ve yedi yüz kadar işçiyi çalıştıran yan sanayii işletmeleri de kapanma noktasına geldi. Butün bir kasaba ekonomik yaşamının tükenmesiyle burun buruna. Bunun toplumsal yaşama olumsuz etkilerini bugünden öngörmek mümkün değil.

Kimi kez hatta epey sıkça sendikaları da aşarak düzenlenen bu tür vurucu eylemler yanında gelenekselmiş, artık neredeyse klasik bir biçim almış grevler, gösteri ve yürüyüşler de düzenleniyorlar elbette.

İşte bu bağlamda, Perşembe, 19 Mart 2009'da düzenlenen büyük ve kitlesel gösteri ve yürüyüşlere kısaca değinmek şart :

Fransa’da bütün sendikalar o günü ULUSAL EYLEM GÜNÜ ilan ettiler. Taşrada gösteri ve yürüyüşler sabah yapıldı. Taşra kasaba ve kentlerindeki gösteri ve yürüyüşlere katılan birçok emekçi daha sonra otobüs, tren ve otomobillerle Paris’e geldiler : Paris’teki büyük gösteri ve yürüyüş öğleden sonra Republique Meydanı’nda başladı. On binlerce emekçiyle.

Şaka gibi gelebilir ama kimi gözlemciler ve ciddi siyaset bilimciler, bu kitlesel gösteri ve yürüyüşleri görünce, bir kez daha Sarkozy’nin sokak tarafından “götürüleceğini” söylediler. Bu gidişle daha ciddi mücadele biçimlerinin ortaya çıkabileceği de söyleniyor. “Yeni bir 1789” veya “Yeni bir Paris Komünü” öngörenler de var.

19 Mart ulusal eylem günü için genel greve 18 Mart gecesi saat 20’de çıkıldı. İşçiler birçok işletmede greve gittiler.

Öğrenciler ise bir gün önceden değişik türde ve epey orijinal eylemler yaptılar : Birçok üniversitede işgaller sürerken. İkisini dikkatinize sunmak istiyorum:

Birincisi:17 Martı 18 Marta bağlayan gece geç saatlerde 150 kadar öğrenci Paris’in kuzeyinden, Montmartre’dan, başlayıp başkentin merkezine kadar koşarak indiler, inerken de önlerine çıkan bankaların ve süpermarketlerin cam ve çerçevelerini kırdılar. Polis yetiştii, ama çok geçti. Öğrencilerin böyle bir eylemi beklenmediği için polis “oyun dışı” kaldı.

"DİPLOMA SATIYORUZ!"

İkincisi mizah yönü epey yüklü bir eylem : Sorbonne’un hemen dibinde, Saint-Germain Bulvarı üstünde, Maubert-Mutualité Metro durağı çıkışında küçücük bir alan var, işte tam orada sabah

erken saatlerde küçük ve mütevazı bir pazar kurulur. 18 Mart Çarşamba sabahı, pazarda, satıcı kadınlar gibi giyinmiş ve hasır sepetlerinde kıvrılmış, sarılıp sarmalanmış diploma “satan” genç bayan öğrenciler dikkat çekiyordu.

-Evladım ne satıyorsunuz?

-Diploma ucuz, çok ucuz diploma, hatta beleş.

Genç ve güler yüzlü bayan öğrenciler arzulayanlara birer diploma sunuyorlar. Karşılıksız.Veya gönlünden bir şey kopan olursa, verdiği alınıyor : Yeni diplomalar üretmek için. Fotokopi parası. Herkes Kemal’in fotokopi dükânına gidip para ödmeden diploma üretemez elbette. Diplomalarını alanlar, sabah sabah eşyle kavga ettiğini ve hatta neredeyse sabah kahvaltısı yapmayı es geçtiğini bile unutarak, mutlu iniyorlar metro istasyonuna : "Oh bee bir diploma sahibi oldum nihayet."

Üniversite “reformu” adı altında Yükseköğrenim Bakanı Bayan Valérie Pécresse’in üniversiteler arasında yeni bir sıralamaya yol açmasını ve kimi üniversitede alınacak diplomaların değerinin düşürülmesi olasılığını öğrenciler böyle kınadılar. Bu da hoşumuza gitti.

Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy ve hükümetinin birçok alanda «reform»larla iş dünyasını ve çalışma hayatını alt-üst etmesi, öte yandan artık Sağır Sultan’ın bile duyduğu “ekonomik kriz sonucu işten çıkarmaların alıp başını gitmesi sonucu işçiler, emekçiler, ücretliler seslerini duyurmak için ayda bir bütün ülkede ve başkent Paris’te ulusal eylem günü düzenleme yöntemini kullanıyorlar :

Hayat pahalılığını protesto etmek, hayat pahalılığına karşı mücadelede ücretlerin artırılmasını ve fiyatların düşürülmesini istemek ve işten çıkarmaların önünün alınması için.

Bugün artık çok açık, kimi patron ekonomik krizi bahane ederek işçilerinin bir bölümünü işten çıkarıyor. Kriz bahane olarak kullanılıyor. O kadar ki milyonlarca, veya TOTAL örneğinde olduğu gibi, milyarlarca öro kâr ettikleri kamuoyuna yansıyan şirketler bile işçi çıkarıyorlar. Bu nedenle işçilerin işten çıkarılmalarının yasaklanması isteniyor.

Öte yandan Sarkozy hükümetinin krizden etkilenen ve bu nedenle “mali yardım” yaptığı Renault ve Peugeot şirketlerine iki şart koştuğu da biliniyor : İşçiler işten çıkarılmayacaklar. Ve görevinden ayrılan patronlara “yüksek ayrılık tazminatı” ödenmeyecek. “Toplumsal barış” arayan, bulmak için gayret gösteren hükümetin şimdilik ürettiği çare bu. Ancak buna en başta bu şirket yöneticilerinin uyması lazım. Bakalım. Baktık: Uymuyorlar. Uymak istemiyorlar.

Gelişmeleri zaman gösterecek ama bugün gördüklerimiz ise inanılacak gibi değil :

Fransa gibi çok “gelişmiş” ve epey zengin bir ülkede bugün insanlar geçinemiyorlar. Bunların başında enaz ücretle çalışanlar geliyor. Sonra emekliler. Bir örnek Paulette isimli 80 yaşındaki bayan ancak 569 öro emeklilik ödentisiyle geçinmek zorunda. Elbette geçinemiyor. O kadar ki iki odalı evinin aylık kirası 700 öro. Yani emeklilik maaşıyla ev kirasını bile ödeyemiyor. Başka bir emekli, Roger, 900 öro emeklilik ödentisi alıyor, ev kirası 600 öro. Kalan 300 öroyla bir ay dayanması mümkün değil. Günde yaklaşık on öroyla nasıl geçinebilir ?

O nedene 19 Martta Fransa’da emekliler cenneti olarak anılan Nice kenti ve çevresinde yaşayan 100000 kadar emeklinin pek çoğu gösteri ve yürüyüşe katıldı. Nice’deki gösteri ve yürüyüş “Beyaz Saçlıları”ın defilesi gibiydi.

Aslında bu ilk değil, Fransa’da emekliler yıllardan beri yürüyor : Paris’te, Lyon’da, Marsilya’da da...

Evet bu kadar zengin ve bu kadar çok gelişmiş bir devlet ekonomi siyasetinin yetersizliği, yoksullardan değil zenginlerden ve çok zenginlerden yana olması sonucu emeklilerinin bile sokağa çıkmasına neden oluyor. “Vitamin Dedelerin”, “Neşeli Ninelerin” mutlaka yürümeye ihtiyacı var. Ama bunu ille protesto amaçlı gösterilerde yapmak zorunda da kalmamalılar. Karınlarını doyurabilmeliler. Evlerinin kirasını ödemek konusunda streslere girmemeliler. Doktor, hastabakıcı ve benzeri giderleri rahat rahat ödeyebilmeliler. Devlet bu konuda yardımlarına koşmayınca birçok sendika, birçok dernek ve hayırsever elinden gelen yardımı yapmaya çabılıyor. Emekliler gösteri ve yürüyüşlerinde «ONURLU BİR YAŞAM» VE “SAYGINLIK” istediklerini dile getiriyorlar.

Bugün Fransa’da çalıştığı halde yoksul işçiler ve emekçiler bulunuyor. Çünkü alınan ücret bir aileyi geçindirmeye yetmiyor. Bugün enaz ücretle çalışanlar veya çalıştırılanlar, çalışmaya mecbur edilenler, geçinmiyorlar.

Daha beteri de var : Kimi çakal patron enaz ücretle çalıştırdığı işçisinin Sosyal Güvenlik ve benzeri kurumlara patronların ödemesi gereken kesintileri de ödemesini şart koyuyor. Böylece kağıt üzerinde enaz ücret aldığı gösterilen emekçi, gerçekte daha az ücretle geçinmek, pardon geçinememek zorunda bırakılıyor. Bugün ekonomik krizi bu amaçla kullanan patronlar da var. Evet bunlar çakal patronlardır ! Başka sözcük te bulamıyorum.

Bunlar ve benzeri nedenler sonucu 19 Marttaki gösterilerin bütün Fransa’da 3 milyon, evet tam üç milyon insanı, kadın, erkek, çocuk ve genci toplamasına şaşmamak lazım. Bütün ülkede 200’den fazla gösteri ve yürüyüş düzenlendi. Gösteri ve yürüyüşlere soldaki CGT, CFTD, FO, FSU ve “Solidaires” gibi işçi sendikaları

konfederasyonları yanında CFTC'ye (Hristiyan Emekçiler Fransız Konfederasyonu) bağlı sendikalar da katıldılar. Çünkü ücretlerin ve emeklilik ödentilerinin düşüklüğü, hayat pahalılığı ve ilişkili meseleler herkesi “vuruyor”.

Marsilya'daki gösteri ve yürüyüşe 200000 kadar insan katıldı. 29 Ocak 2009'dakiyle kıyaslanacak olursa çok daha büyük bir katılım oldu. Öğrenciler de yürüyüşte yerlerini aldılar. İşçi ismini taşıyan ilk partinin, Fransız İşçi Partisi'nin (POF, Parti Ouvrier Français) ilk ve o günkü tek milletvekilinin, Clovis Hugues'in, 1881'de, Akdeniz'in bu kentinden seçildiğini burada anımsatmak isterim.

Gösterilerde Lyon ve Toulouse'u da anmalı. Bunlar çok bilinen kentler. Büyük kentler. Ama bu arada Compiègne gibi küçük kentlerde de tarihi rakamlarda insanlar yürüdüler. Compiègne'de 10000 kişi yürüdü örneğin. 29 Ocaktaki büyük gösteridekinin iki katı sayıda insan. Tarihi değil mi ?

Kimi kasabada, küçük kentte nüfusun üçte biri yürüdü. Bordeaux'dan o gün öğlen saatlerinde telefon eden Sabri “Hocam böyle bir şey görmedim, dedi, birbuçuk saatte üç yüzden fazla döner sattık, inanılır gibi değil. Bütün Bordeaux ayaklanmış sanırsın.”

Paris'teki yürüyüşe bizzat katıldım. Evette o sabah vefat haberini aldığım değerli yayıncı ve yazar Hasan Basri Gürses aklımdaydı.. O da bizimle yürüdü:

Republique'ten Nation'a kadar. Paris'te 300000'den fazla insan yürüdü. Bir tek sloganı aktarmak gerekirse şunu iletmek isterim : “Paranın sırtını yere getirmek için dayanışma !”

Paris'teki gösteriye bütün kent ve kasabalardan katılım olmadı ama işçi mücadelesinin önünde gelen işçilerden yüzer, biner

temsilci başkente kadar geldiler, gösteri ve yürüyüşünün başında yerlerini aldılar.

Evet geleneksel veya yeni tür mücadele biçimleriyle işçilerin eylemleri sürüyor.

SİYASİ YANKILANMASI

Mali ve ekonomik kriz 2008'in sonunda başlamadı. Bu kriz aslında ilk ciddi işaretlerini 2007'de verdi. Ve giderek büyüdü. Bu oluşumlar sırasında siyasi partilerin bir kısmı da kendisini yeni şartlara uydurmak gereğini duydu. Fransa'da iki gelişim dikkat çekiyor :

Birincisi LCR'in (İhtilalci Komünist Birlik) isimli troçkist siyasi örgütün Le Nouveau Parti Anticapitaliste (NPA. Kapitalizme Karşı Yeni Parti) adı altında yeniden örgütlenmesi. LCR yanında "başka bir dünya mümkün" diyen kümelerden katılımlarla bu yeni siyasi parti kuruldu. Bu arada LCR içinde yeni bir parti kurulmasına taraftar olmayanlar kenarda kalmayı tercih ettiler. Olivier Besancenot'nun seçim başarılarının ve kriz sonucu PCF'e (Fransız Komünist partisi) küsen emekçilerin katkısıyla NPA önünde büyük bir cadde açıldığını sanıyor.

Aynı nedenlerle PS (Sosyalist Parti) içindeki muhaliflerden Jean-Luc Mélenchon ve arkadaşları Almanya Federal Cumhuriyeti'ndeki Die Linke örneğini takip ederek Parti de Gauche (Sol Parti) adı altında yeni bir parti kurdular.

Bu iki parti militanları ve yöneticileri son aylardaki gösteri ve yürüyüşlerde aktif bir biçimde yerlerini aldılar. Bandrolları ve çok

renkli, çok dilli ve çok sesli bildirileriyle etkilerini artırmaya, coğrafyalarını genişletmeye çalışıyorlar...

Bu iki partinin ve diğerlerinin etki ve önemlerini ölçmek için önümüzdeki Haziran ayında yapılacak olan Avrupa Parlamentosu seçimleri bir ölçüt olmaya aday. Nisbi temsil sisteminin geçerli olduğu bu seçimlerde NPA'nın mutlaka birkaç temsilci elde edeceğine garanti gözüyle bakılıyor. NPA'nın tek başına mı yoksa başka partilerle işbirliği içinde mi seçimlere katılacağı ise henüz bilinmiyor.

Parti de Gauche'un PCF ile ittifak yapacağı tahmin ediliyor. Nitekim bu iki parti yöneticileri öteden beri birçok konuda ve eylemde işbirliği yaptıkları gibi Front de Gauche (Sol Cephe) adı altında bir eylem platformu da yarattılar.

Yıllar boyunca “özelleştirmek en iyisidir”, “özelleştirmek her derdin çaresidir” diye diye kafamızın etini yiyenler, sağcı, aşırı sağcı, ırkçı, ortayolcu, sosyal demokrat hatta “sosyalist” hükümetler, partiler, iktidarlar, patronlar ve adamları, öğretim üyeleri, bilim kadın ve adamları, gazeteciler, palavracı takımları, yağcılar, itaat edenler, cahiller ordusu, mali ve ekonomik kriz üzerine aniden “plaklarını” değiştirdiler : “Kapitalizm daha ahlaklı olmak zorunda, borsaya yeni kurallar konulmalı” diyorlar şimdi. Daha önce “Bütün kurallar, bütün sınırlayıcı kanunlar kötüdür” diyenler şimdi “Aman yanıyoruz bir parça kural, iki dirhem merhem” diye ağlıyorlar. Daha beter olun. Evet ne ettiyseniz onu biçiyorsunuz demek mümkün. Diyoruz da. Ama bu arada milyonlarca emekçinin de hayatı zindana çevrilmiş durumda. Bu nedenle acil, sıkı ve sahici çözümlere ve ivedi çarelere de ihtiyaç var. O nedenle siyasi partilerin ellerini çabuk tutmaları lazım. Devleti burjuvazinin, aç gözlü patronların ve çiğeri beş para etmez palavracı siyasetcilerin elinden almak lazım. Devleti emekçilerin

dertlerine çare bulmak üzere siyasi makina haline çevirmek gerekiyor. Devlet kapitalizme bir kez daha geciçi ve uydurma dayanaklar yaratmak için kullanılacağına kalıcı ve sürükleyici çareler üretmek için ve kapitalizme karşı bir alet olarak kullanılmalı. Emekçilerin elinde. İşsizlik sonucu intiharların rekor boyutlar kazandığı Japonya örneğini beklemeye gerek yok.

Bizi ütopyalarımızı savunuyoruz, savunduk diye eleştirenlerin bugünkü hallerine bakar mısınız lütfen. Bizim ütopyalarımızı savunmak kadar doğal bir şey olamazdı. Olamaz da. Herşeyin faturasını bize çıkaranların bugün artık bir parça utanmalarını bekliyoruz.

Bugünkü krizin yaratıcıları o kadar övdüğünüz, öve öve bitiremediğiniz sisteminizdir ve sizlersiniz. Biz değiliz.

Ütopya(ları)mızın yarın gerçekleşemeyeceğine inanmamızı da kimse engellemeyez.

Yapabileceğimiz şey kapitalizm enkazının tepesine çıkmak, rüzgarı arkamıza almak, güneşe göz kırpmak ve dünyayı seyretmek : Değiştirmek için. Yolumuz buradan geçer, geçecek, geçmeli. Geçmek zorunda.

NOT: Fransa'daki toplumsal mücadeleler hakkında daha çok ve daha ayrıntılı bilgi için ekitap.ayorum.com sitemizde hediye olarak sunduğumuz "Fransa Siyasetine Giriş" başlıklı ekitaplarım dizisine bakılabilir.

OSMAN ÇUTSAY İLE SÖYLEŞİ: «FRANSA'DA NELER OLUYOR?»

Osman Çutsay'la 6 Haziran 2016'da yaptığımız, önce 9 Haziran 2016 tarihli Boyun Eğme dergisinde sonra haber.sol.org.tr'de yayınlanan söyleşimizi, o günlerdeki siyasi ve sendikal gelişmeleri gözönüne alarak kimi küçük ekle sunuyorum:

Osman Çutsay: Fransa'da hareketlenen bir işçi sınıfı var. On yıllardır sisteme yapışmış, onun bir parçası olmuş Batı sendikacılığının artık bir silkinme yaşadığına mı tanık oluyoruz? Ve en önemlisi, neden tam da şimdi? Yorumlarınızı belirtir misiniz?

M. Şehmus Güzel: 2012'den bugüne, seçileli dört yıl olan Cumhurbaşkanı, François Hollande, vaatlerini yerine getirmediği gibi, vaat ettiklerinin tam tersini yaptı, işçi sınıfının temsilcisi olduğunu iddia ederek seçilen, seçilince patronlara “aşkını” açık ve seçik bir dille ilan etti. Sadece kendisi değil başbakanı, bakanlarından birkaçı da. Nihayet yeni İş Kanunu Tasarısı (İKT) ile işçileri, işçi sınıfının tümünü, bugünküleri ve gelecektekileri 19. yüzyılın çalışma koşullarına mahkum etmeye kalktı. Hukuki bir kefenle.

Hiçbir hukuk devletinin hiç bir zaman kabul etmeyeceği bir biçimde. İki örnekle yetineceğim:

İş Hukuku, hukukilik ve meşruluk açılarından, önce Kanun, sonra işkolundaki toplu iş sözleşmesi, sonra işletme sözleşmesi sıralamasını yapar. Hukuki açıdan yerinde olan budur. Yeni İKT bunu tersine çeviriyor: İş Kanunu'nda şu an varolan birçok maddeye dokunmuyor ama çalışma hayatında hukuki açıdan belirleyiciliği işletme sözleşmesine bırakıyor. Haftalık çalışma

süresi kanuna göre 35 saat ama yeni İKT kabul edilirse çalışma süresi, fazla mesai, yıllık dinlence ve benzeri konularda işletme düzeyinde istenen yürürlüğe konulabilecek.

İşçilerin sendikal açıdan en zayıf oldukları halka işletme düzeyidir. Orada işte patronlar, 19. yüzyılda olduğu gibi, istediklerini yapabilecekler. İşçi sendikalarını bile es geçerek.

İkinci örnek: Şimdiye kadar “İş Mahkemesi” tarafından saptanan “haksız yere işten çıkarılan işçinin dava açması halinde alabileceği ödentinin/tazminatın üst düzey sınırının yasayla sınırlandırılması”. Hukuk Devleti’yim diyen hiçbir devletin cüret edemeyeceği bir şeyi Fransa Cumhuriyeti yapmaya kalkıyor. Hem de kendisine “sosyalist” diyen bir hükümet yönetiminde. İşçilerin, gelecekleri ipotek altına alınmaya çalışılan gençlerin ve öğrencilerin, kadınların ve erkeklerin tahammül etmesi mümkün olmayan bir cüret.

Kararlı işçilerin ve öğrencilerin haftalar süren, her seferinde aynı günde ülke düzeyinde 250-260 gösteride yüz binlerin katılımıyla gerçekleştirilen eylemler üzerine, yetkililer, “Parlamento tartışmalarında kimi iyileştirmeler yapılabileceğini” belirterek eylemcilerin kararlılığını kırmaya çalıştılar. Ama İKT’nın Millet Meclisi’nde tartışılmadan görüşülmesi ve kabülü sağlandı.

Hükümetin patron sendikaları konfederasyonu MEDEF ile birlikte hazırladığı ve hazırlanan tasarımı gören patronların az daha küçük dillerini yuttukları ve hani “Bu kadarı da olmaz!” dedirten cinsinden İKT’nın “hemen geri çekilmesini” ısrarla isteyen CGT, FO, SUD eylemlerini adım adım artırarak grevler düzenlemek zorunda kaldılar.

Kararlı sendikacıların geçmiş yılların deneyimleriyle uyguladıkları strateji sonucu önce petrol rafinerileri, nükleer santraller gibi

stratejik işyerlerinde başlatılan grevler ulaşım işkoluna, toplu taşımacılığa genişletildi. Hükümet köşeye sıkıştırıldı.

Haziran ayının başında grevlerin genelleştirilmesi aşamasındayız, henüz genel grev saati çalmadı. İşçi sınıfı kararlılığını ve mücadele gücünü gösterdi ve bunu sürdürmeye niyetli.

31 Mart 2016’da Fransa’nın birçok yöresindeki birçok gösteri ve yürüyüşlere bir milyon kadar insanın katılmasından sonra, bugün, 14 Haziran 2016 Salı günü, elli kadar kent ve kasabada ve öğleden sonra Paris’te düzenlenecek gösteri ve yürüyüşte kitlesel güç sergilenecek.

Dört yıldır işçi sınıfı lehine kılını kıpırdatmayan “sosyalist” hükümetin neoliberal ve klasik sağla yarışan ekonomi politikasıyla hesaplaşıyor. Bu bir kopuşa yol açabilir mi? Bu yaz ve bilhassa sıcak geçmeye aday sonbaharda göreceğiz.

HÜKÜMETİN YAPTIKLARI

OÇ: Hükümet bu konuda nasıl bir tavır sergiliyor?

MŞG- Hükümet saldırısını birkaç koldan yürütüyor: Öğrencileri, ve bilhassa eylemlerdeki heyecanlı davranışlarıyla yeni bir kuşak olarak kendilerini gösteren liselileri harekete geçirmelerinden korktuğu öğretmenlerin maaşlarına zam yaparak onlara bir tür sus payı, bir tür rüşvet verdi.

Yazılı, görsel ve işitsel medya organları işçi sınıfına ateş püskürüyor. Solcu geçinen günlük gazeteler, haftalık dergiler de. CGT Genel Sekreteri Philippe Martinez’in özenle seçtikleri fotoğraflarını “Montparnasse Canavarı” biçiminde sunuyorlar.

Sağcı Le Figaro ile Le Parisien’in ilk sayfalarındakileri özenle saklamak lazım.

Hükümet birçok kasaba ve köyü perişan eden selleri bahane ederek işçilerin ellerini vicdanlarına koymalarını vurguluyor. Hükümet “Terorizm tehlikesi”nden söz ediyor; yürürlükte olan olağanüstü hal ileri sürülerek polisin ve jandarmanın gösteriler ve grevlerle meşgul edilmemeleri, 10 Haziranda başlayan ve Fransa’nın birçok kentini spor turizmi zengini yapması beklenen Euro 2016’nın aksatılmaması için grevlere hemen son verilmesini istiyor.

İşçi sınıfı da futbola meraklı, ilk futbol klüplerinin işçiler tarafından kurulduğunu anımsatmalı mı? Pinoşe’nin elini sıkmayı rededen ünlü futbolcuyu, Direniş hareketlerinde görev alan futbolcuları mı?

Evet işçiler de vatan mücadelesini bilir, iş araç ve gereçlerine özen gösterir, diktatörlere sırtını döner. Ama sırası gelince haklarını da savunur. Bugün yaşanan budur. Elbette grevciler, yurttaşların, turistlerin futbol zevkinin ızdıraba dönüşmemesi için metro, tren ve benzeri toplu taşımacılık araçlarının düzenli çalışması için gerekeni yapacaklar. Hükümetin baş belası İKT’yi geri çekerek bütün topluma derin bir soluk aldırması daha yerinde olmaz mı?

Hayır, hükümet kesintisiz futbol şöleni ve yaklaşan yaz dinlencesi sayesinde işçi sınıfının uyutulmasının mümkün olacağını, böylece eylemlerin kendiliğinden “çürüyeceğine” ümit bağlayarak bugünlerde Senato’daki ve İKT’nin pek yakında yeniden görüşülmesi gereken Millet Meclisi’ndeki tartışmaların kazasız belasız geçmesini ve İKT’nin kabulünü futbol ve yaz “sersemliği” sayesinde elde edeceğini kuruyor. Sağcı hükümetlerin bilinen taktiğine sol bir hükümetin başvurması yüz kızartıyor.

İŞÇİ HAREKETİ, SENDİKALAR VE SOL

OÇ: Solun Fransa'daki bir sendikal kalkışmadaki rolü nedir? Özellikle "Tek çözüm sosyalist bir Fransa'dır" diyen bir sol gözlemleyebildiniz mi?

MŞG - Fransa'da "Sol" birden çok. Böylesi belki daha iyi. Bugün iktidardaki "Sosyalist Parti" (SP) artık sosyalist sayılamaz SP'ye soysal-liberal bir parti denebilir. SP bölünmek üzere. SP'nin bugünkü cumhurbaşkanı ve hükümeti sayesinde son anlarını yaşadığını sanıyorum. Bugünkü cumhurbaşkanı SP'nin mezarını kazıyor. Milletvekilleri içinde sayıları 40 ile 50 arasında değişen muhalif var. CGT, FO ve SUD gibi işçi sendikaları konfederasyonlarının en önemlileri İKT'ye tümünden karşı, bir tek CFDT hükümetle elele ve "olumlu yönleri de var diyerek" İKT'nı savunuyor.

İşçi sınıfını kayıtsız şartsız destekleyen Fransız Komünist Partisi (FKP), 3-5 Haziran 2016'da Kongresi'ni topladı, CGT Genel Sekreteri büyük bir tezahüratla karşılandı. Enternasyonal hep birlikte söylendi, iman tazelendi. 5 Haziranda Pierre Laurent yeniden FKP Genel Sekreterliğine seçildi.

Aynı saatlerde Sol Parti lideri Jean-Luc Melenchon Paris'te Stalingrad Meydanı'nda beş bin kadar taraftarı önünde 2017 cumhurbaşkanlığı seçimi kampanyasını sıkı bir nutukla başlattı. 2012'de, FKP'nin de desteğiyle, 4 milyon seçmenin oy verdiği Melenchon 2017'de "8 milyon" seçmenden oy toplamak için yola çıktığını duyurdu.

"Sosyalist Fransa" yanlılarını, SP içindeki muhaliflerde, FKP ve Sol Parti yönetici ve militanları içinde, Yeşiller'den kiminde ve daha

soldaki birkaç Troçkist kümede, öğrenci birliklerinde buluyoruz. Sayıları hiç te azımsanacak kadar değil. Bunların pek çoğu aynı zamanda sendikalı da.

Gösterilerin başında veya mutlaka bitiminde “güvenlik güçleriyle” çatışmaktan çekinmeyen, bankalar ve benzeri devletlerüstü şirket şubelerini “dağıtan” Anarşist grupların genç ve daha az genç ve siyahlara bürünmüş militanlarının da “devletin hakkından gelinecek günün ve gecenin” hazırlığında olduğunu anımsatmalı. Burada vurgulanması gereken, bu tür grupların çatışmalarının artık sadece Paris’le sınırlı kalmaması, Marsilya ve Lyon yanında daha az nüfuslu Grenoble, Nantes, Bordeaux gibi taşra kentlerinde de görülmesi.

Evet “Sosyalist bir Fransa” özlemi duyuluyor. Bunun gerçekleştirilmesi için ise yollar her yerde olduğu gibi ikili: Ya seçimle, ya silahlı mücadele ile. Bu konudaki tercihi ise saati gelince bu işin içinde olanlar saptayacak.

Fransa’da ihtilal arzusu ötelere beri sürüyor. Bu bir gün gerçekleşebilir mi? Niçin olmasın? O zaman kurulacak sosyalizm Fransa türü bir sosyalizm olacaktır mutlaka. Bu kesin.

Bu bağlamda bugünkü gösteriler, yürüyüşler, grevler ve diğer eylemlerde gördüğümüz gibi sendikalı işçilerle sendikalı olmayanların ve değişik sendikalardan emekçilerin, mücadele içinde yoldaş, arkadaş olarak kaynaşmaları değişik sol siyasi parti yöneticilerini de biraraya getirmek, yeni tür bir Birlik bir Cephe oluşturmak için teşvik edici olur mu? Taban tavanı bir kez daha ikna edebilir mi? Bu yıl sekseninci yıldönümü kutlanan Halk Cephesi’nin 1936’da faşizm ve nazizm meraklısı saldırganların Paris’te Millet Meclisi’ni basmaya kalkışmalarını izleyen günlerde TABANDAN GELEN ARZU VE ISRARLA Leon Blum’un SFİO’su (İşçi Enternasyonal Fransız Şubesi) ile Maurice Thorez’in FKP’sinin ve

Radikal Sosyalist Parti'nin biraraya gelmesiyle oluşturulduğunu anımsatmalıyım.

Fransa'da solun her ortaklık kurmasının, 1936'da olduğu gibi kısa zamanda veya 1981'deki gibi belli bir süre sonucunda seçim zaferiyle taçlandırıldığını Tarih yazıyor. Bunun unutulmaması lazım. İşçi sınıfının ortak hafızası unutmuyor. Tarih geçmiş bugünün çocuklarına taşıyor.

Fransa 1936 Halk Cephesi deneyimi yeniden okunmalı derim: 20. Yüzyılın başında işçi sınıfının kararlılığı sonucu Halk Cephesi'nin iktidarı aldığını ve en önemli işçi haklarının elde edildiğini anımsamak için.

AŞIRI SAĞ: BAŞA BELA

OÇ : Fransa'da Irkçılık ve Aşırı Sağ (Belge Yayınları, İstanbul, 1995) ve Fransa Seçimlerinde Le Pen Lekesi (Odak Kitap, İstanbul, 2002) gibi çalışmalarınızla izlediğinizi bildiğimiz, Front National (FN/ «Milliyetçi Cephe») ve genel başkanı Marine Le Pen'in iktidarın eşiğinde olduğu söylenebilir mi? Böyle bir durumda Fransa işçi sınıfı ve sendikal hareket neler yapabilir? Kabullenecek midir, yoksa şimdiye kadar rastlamadığımız bir sistem dışı tepki mi verecektir?

MŞG - Irkçı, yabancı düşmanı, müslümanlara ve yahudilere karşı nefret aşılayan, toplumu zehirleyen, şiddet yanlısı, eli kanlı, hortlaklar, cahiller, korkaklar partisi FN bugün seçimlerdeki yüzde otuz civarındaki oy oranıyla “Fransa'nın en çok oy toplayan partisi”. Ama “cumhuriyeçi gelenek” gereği hiç bir parti onunla ittifak yapmayacağı için iktidarın eşiğinde beklemeye mahkum.

Fransa’da cumhurbaşkanlığı, milletvekili, belediye, bölge seçimleri birinci tur öncesindeki veya ikinci turdan önce gerçekleştirilen ortaklıklarla kazanılıyor, hükümetler genellikle koalisyon türündedir. Klasik sağ, orta sağla ve merkez partileriyle seçimleri kazanıyor, hükümet kuruyor. SP, Yeşiller ve Radikal Sol Parti ile ve geçmiş dönemlerde FKP ile de ortaklaşarak.

Hiç bir parti FN ile işbirliği yapmayacağı için bu parti adayının 2017’deki cumhurbaşkanlığı seçimini kazanması mümkün değil. Ama birinci turda bugünkü yöneticisinin oyların en çoğunu toplaması ihtimali var. Eğer kendi zehirini kendi içinde taşıyan FN’de bölünmeler, kopuşlar olmazsa.

Bu parti çünkü yamalı bohça gibidir: Katolik entegristlerden (yobazlardan), usanmaz ve tarihten ders almayı bilmezlere, müslüman ve yahudi düşmanlarına, çağdışı kralcılara, onlardan klasik sağ partilerde ve hatta SP’de aradığını bulamamış “aydın”lara (en bilinen örneği avukat Gilbert Collard, bugün FN yanlısı milletvekili), eski sendikacılara (FN’e üye olduğu için CGT’den atılan Fabien Engelmann, bugün Hayange’da FN’den belediye başkanı), sahtekar gazetecilere (her zaman “Sınır Tanıyan Gazeteciler” diye isimlendirdiğim, güya “Sınır Tanımaz Gazeteciler”in, RSF’in, eski yöneticisi Robert Menard gibi, bugün Beziers Belediye başkanı ve FN’den bile daha aşırı sağcı, ırkçı, müslüman düşmanı. Böyle bir şey nasıl olur diye sormayın lütfen, oluyor işte) uzanan bir yamalı bohça.

Öte yandan bir “aile partisi” gibi yürütülen FN içinde Baba Le Pen ile kızı Marine arasındaki mücadele sürerken torun Marion Marechal-Le Pen de parti içi iktidar kavgasında. Küçük ve orta boydaki işletme sahibi ırkçı patronlarla yakın ilişkisi olan ve daha neoliberal ve güya “modern” gösterilen Torun da kendi şansını denemek istiyor. Şimdilik milletvekili ama yakında belki parti

lideri? Teyzesinin ayağı sürçer sürçmez. Bu ailesele kokteyl ve ideolojik çöplük her an patlayabilir.

Bugün bu partinin cumhurbaşkanlığı seçimini kazanması mümkün değil. Fransa'daki son bölge seçimlerinde iki bölgede ilk turda FN birinci parti durumundayken ikinci turda Sol adaylar klasik sağ adaylar lehine seçimden çekilip, sağ adaya oy verilmesi çağrısı yaparak, "cumhuriyetçi gelenek" konusunda önemli birer örnek verdiler ve ırkçıların seçilmesi önlendi.

Nihayet Avusturya'daki son seçimler de gösterdi: ırkçıların iktidara yaklaşmasının tehlikesi biliniyor elbette. Avusturya'da, Fransa'da ve Avrupa Birliği'nin (AB) birkaç devletinde daha seçmenlerin yüzde otuzlar civarındaki önemli bir oranı ırkçı, nazi, yabancı, müslüman ve yahudi düşmanı partilere ilgi duyuyor ama bu ilgi kimi zaman sadece diğer partilere bir "uyarı" biçiminde kalabiliyor. Ama İsviçre, Polonya, Macaristan, Norveç, İsveç, Almanya Federal Cumhuriyeti örneklerini de göz ardı etmemek lazım.

Hortlaklar, kara gömlekliler aramızda ve korkutuyorlar. İşçi sınıfını değil. Bugün Fransa'daki gösteriler vesilesiyle FN'nin kulakları sağır eden sessizliği kimseyi şaşırtmadı. Pardon FN yöneticileri, partinin şiddet kullanan polisi ve jandarmayı desteklediğini sık sık belirttiler. FN gösterileri bahane ederek "çalışma dünyasının müslümanlaştırıldığı", "göçmenlerin, mültecilerin, yabancıların Fransızların işlerini ellerinden aldığı, işsizliğin artmasına yol açtığını", İş Kanunu Tasarısı'nın Brüksel'de hazırlandığını ve Fransa'ya zorla kabul ettirildiği iddiasıyla AB karşıtlığı gibi bilinen demagogilerini sürdürdü.

İşçi sınıfı, sendikaları, sendika yöneticileri FN'li ve geçmişini a'sından z'sine biliyor, tereciye tere satmak nâ-mümkün. Evet işçi seçmenlerden yüzde otuz kadarı bu partiye oy veriyor. Ama bunu

Fransa'daki ırkçılığın tarihi kökenlerinde, katolik dinin etkisinde, yahudi düşmanlığının temellerinde ve hatta "haçlı seferlerinde" aramak lazım.

İrkçilikla, yabancı, yahudi ve müslüman düşmanlığıyla mücadele bu parti parti olarak yokken bile vardı. Yukarıda kısaca değindiğim Halk Cephesi taraftarlarının, İkinci Savaş yıllarında FN'nin öncülleri işgalci nazilerle işbirliği yapıp milisler bünyesinde Direniş Hareketi'ne karşı hain tuzaklar kurarken, işgalcilere karşı mücadele edenleri işkenceler altında katlederken, Le Pen bir ilkokul öğrencisi olarak Brötanya'nın küçük bir köyünde ilkokul binasını yatakhane gibi kullanan nazi askerlerinin üniformasına aşık olurken, bugün gösterilerde ve grevlerde işçi sınıfının namusunu koruyan sendikacıların, sendika üyelerinin kardeşleri, anaları, nineleri, babaları ve dedeleri, işgalcilere ve onların katillerine karşı silahlarını konuşturuyorlardı.

Savaş sonrasında FKP "Direnişçilerin Partisi" olarak uzun yıllar en çok oy toplayan partiydi ve savaş sonrasında kimi FKP yöneticisi silahlar eldeyken "bu işi iktidarı alana kadar sürdürmek"ten yanaydı, ama devletlerarsı stratejik hesaplar buna izin vermedi.

Ne olursa olsun Fransa'da ırkçılar, naziler, faşistler seçimle hiç bir zaman iktidara gelediler. Bu alanda en kararlı Çin Seddi ise işçi sınıfı ve onun namuslu çocuklarıdır. Bunun unutulmaması lazım. İşçi sınıfının ortak hafızası unutmuyor.

TÜRKİYE'DE 1946 VE SONRASINDA SENDİKA TİPLERİ

1940'ların ortasından itibaren dönemin iktidar ve tek partisi CHP'nin tutumu sonucu Türkiye'de ilginç ve değişik bir sendika ve sendikacı tipi doğmuştur:

CHP sendikacı olacakları, kendisine yakın işçiler arasından bizzat seçerek, bizzat kurdurttuğu sendikaların başına getirmiştir.

Dünya sendikacılık hareketinde, genel ve geleneksel olarak, ilk sendika liderleri, üyelerine daha iyi yaşam ve çalışma koşulları, daha uygun ücretler sağlamak için savaşımlar vererek, mücadele ederek görevde kalabilmiş, sendika yöneticisi olmanın yolları eylemlerden geçmiştir.

Türkiye'de ise bu yıllarda sendika lideri seçilmek, lider olarak kalmak için savaşımlar vermeye, işçiler için iyileştirmeler elde etmeye gerek duyulmamıştır, hatta bunların tersi tercih edilmiştir. Türkiye'de sendika yöneticileri, iktidardaki partiye sırtlarını dayayarak görevde kalabilmek gibi ilginç bir yol bulmuşlardır.

Bu oluşumda elbet iktidar partisinin sadece kendisine yakın işçilere ve varsa sendika yöneticilerine tahammül ve diğerlerini şu ya da bu biçimde tasfiye etmesinin de belirleyici olduğu kesindir.

Sonuçta Türkiye'de sendikacıların bir bölümü mücadele ederek işçilerin haklarını savunmak ve/veya yeni haklar elde etmek yerine, «siyasi manevralar»la ve iktidar partisinin vermek istediği veya istedikleriyle yetinerek sorunları çözmek, çözmeye çalışıyor gibi görünmek alışkanlığını edinmişlerdir.

Bu alışkanlık 1947’de başlamıştır. Evet 1947’de, o yıl çıkarılan Sendikalar Kanunu’na göre, sendikaların «siyasetle iştigal» etmesi yasaklanmış olmasına karşın, işçi sendikaları siyasetin içinde, tek partinin katkı ve yardımıyla, onun vesayeti ve denetimi altında doğup büyütülmüşlerdir.

İktidar yanlısı tutum ve davranışlar, iktidarın resmi ideolojisini benimsemeye varmıştır. Sendikaların iktidarlardan, çoğu kez devlet-babanın emrindeki Kamu İktisadi Teşebbüs’leri (KİT) yöneticilerinden, işverenlerden ve iktidar şansı olan siyasi partilerden bağımsız olamamalarını da birlikte getirmiştir.

CHP’nin KİT’lerdeki işçi örgütlenmesini özellikle desteklemesi, CHP’li olmayanların «işten çıkarılma» tehdidi altında tutulması, işçilerin kendilerini memur gibi görmesi, başı eğik bir emekçi kuşağının ve uysal tipte ve gözü kapalı uzlaşmacı sendikacıların oluşmasında önemli rol oynamıştır.

Ayrıca, öteden beri, KİT’lerdeki çalışma koşullarının daha elverişli, işverenlerin daha paternalist/babacan/babacıl olması ve sosyal politika önlemlerinin ve yasaların uygulanması sendika üyelerinin de hoşnut tutulmasını sağlamıştır.

Kamu kesiminde sendikacıların kendilerini “memur sendikacı” gibi görmeleri ve “Devlet Baba” anlayışı da uzlaşmacı sendikacılığı geliştirmelerinde etkili olmuştur.

O zamana dek görülmemiş bir olgu olarak sendika yöneticilerinin Belediye Başkanı, Vali, Bakan, Başbakan ve hatta Cumhurbaşkanı tarafından kabul edilmeleri, sendikacıların demeç ve söylevlerinin radyo ve gazetelerde yayımlanması, kimi sendikacının veya işçi önderinin milletvekili adayı olarak seçimlere katılması ve seçilmesi de sendikacılarla iktidar bütünleşmesini pekiştirmiştir.

Sendika yöneticiliğinin bu tür avantajları, yöneticilerin görevlerinden alınmamak ve sendika yöneticiliğini ömür boyu uzatmak istemelerine de yol açmıştır.

Böylece sendika yöneticileri, maddi-manevi çıkarlarını korumak ve toplumsal hiyerarşideki yerlerini sürdürebilmek için daha çok uzlaşmacı, daha çok iktidar ve işveren yanlısı olmayı alışkanlık ve meslek haline getirmişlerdir.

Bu gelişmelerle sendika bürokrasisinin oluşumundaki ilk adımlar 1947 sendikacılığı döneminde atılmıştır. Evet sendika bürokrasisi böyle doğmuş ve zaman içinde giderek gelişmiştir.

Aynı dönemde özel kesimde durum neredeyse tümüyle başkadır:

Özel kesim işverenleri her türlü sendikacılığa karşıdır. Özel kesim işverenleri işçi-işveren ilişkilerinde serttir, otoriterdir. Bu durumda işçi-işveren ilişkilerinden söz etmek bile doğru olmayacaktır, işverenin emirlerinin uygulandığı tek yönlü bir işleyiş geçerlidir çünkü.

Özel kesim işverenleri tüzel düzenlemelere karşı saygısızdır: İş Kanunu'nu uygulamıyor, yasal ilkeleri benimsemiyorlardı.

İşverenlerin bu tavrı, özel kesim işçilerinin ve sendikalarının daha radikal olmasına yol açmıştır. Adını «1946 sendikacılığı» koyduğumuz, mücadeleci ve yasalarla tanınmış işçi haklarının uygulanmasını samimiyetle isteyen, bunun için eylemden kaçınmayan, sol partilerle ilişkili bir sendikacılık ortaya çıkmıştır.

1946'da kurulan bağımsız veya sol partilerle ilişkili ve mücadeleci işçi sendikaları Aralık 1946'da savaşın bitmesine rağmen hâlâ yürürlükteki Sıkıyönetim tarafından yasaklandı. Ama sonraki aylardaki gelişmelere koşut biçimde mücadeleci sendikalar yeniden kuruldu ve «1946 sendikacılığı» kendi yolunu izledi,

zamanla birlikte sürdü, gelenekselleşti: Her baskı dönemini yeniden doğuş izledi çünkü.

1940'lı yıllara baktığımız zaman, savaş yıllarında, özel kesimin ekonomik bakımdan çok elverişli büyüme olanakları bulduğunu görüyoruz. İlk ciddi sermaye birikimi savaş yıllarında ortaya çıkmış ve izleyen yıllarda sürmüştür: Bunun sonucunda daha çok sayıda işçi özel kesim işverenlerince çalıştırılmıştır. Özel sektörde yasal koruyucu önemlerin alınmaması, yasal kurallara saygı gösterilmemesi sonucu sömürü oranı artmış, çalışma koşulları zorlaşmıştır: Bunların doğal sonucu olarak ta özel kesimde özellikle 1947'nin sonuna doğru ve izleyen zaman dilimi içinde yeniden radikal, mücadeleci, hakiki ve ciddi sendikalar kurulmuştur. Çünkü işçilerin haklarını kabul ettirmek için başka çareleri yoktu: Sendika ve gerekince eylem.

Türkiye'de bu tür sendikaların özel sektörün yoğun olduğu metal ve dokuma işkollarında doğup geliştiğini bilmek, sonraki dönemlerde görülen işçi-işveren ilişkilerini anlamamızı kolaylaştıracaktır.

Böylece, kamu sektöründe iktidar yanlısı uysal, uzlaşmacı ve resmi sendikaların, özel sektörde ise iktidardan ve klasik siyasi partilerden bağımsız radikal sendikaların doğduklarını, geliştiklerini görüyoruz.

Bu iki tür sendikaya bir üçüncüsü de eklenenecektir:

1949'da iktidarı alma şansının arttığını gören Demokrat Parti (DP) de kendi sendikalarını kurmuştur. Bunun sonucunda CHP yanlısı sendikalar ile bağımsız ve radikal sendikalar biçiminde sunduğum ilk iki tip sendika yanında bu tür sendikalar da devreye giriyor: İktidara aday partinin sendikaları.

Bu gelişmeler sendika sayısında ve sendikalı işçi sayısında artışlara yol açmıştır: 1947’de 49 sendikada 33 bin üye örgütlüyken, 1952’de 248 sendika 130 bin işçiyi bünyesinde barındırmaktadır...

NOT: Bu konuda ve bilhassa «1946 Sendikacılığı» ile dönemin sol partileri üzerine İşçiler Örgütleniyor (1939-1950) isimli çalışmama bakılabilir: TÜSTAV, Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul, 2016, orta boy, 636 sayfa.

The fifth meeting in the EMAR Seminars Series was done on Friday, October 28th 2016 at Meeting Room 3, Finsbury Park Trust FinSpace N4 London.

The Panel Meeting “TURKEY: QUO VADIS?”

had 3 speakers:

Prof. Dr. M. Şehmus Güzel spoke in Turkish on the “Consequences of the Emergency Regime (OHAL) on the Working Class Movement”. His speech was translated into English.

Journalist Kumru Başer made an enlightening powerpoint presentation in English on the “Turkish Coup: What does R.T. Erdogan’s State of Emergency (OHAL) mean for women?”

And EMAR Representative Mümin Köseoglu, spoke on “Turkey’s New State of Emergency (OHAL) from A Global Perspective”.

The moderator was Prof. Bülent Gökay from Keele University.

Except the obvious lack of enough time for such a big panel discussion and certain difficulties of simultaneous interpretation in Turkish - English, the meeting was successful. As the topic is telling us a continuity in development and yet unfinished political change in the country, it would not be wrong to assume that there will be many more meetings on the topic in the future. The links for video, pictures, summary of presentations at the meeting can be found on our website.

Prof. Dr. M. Şehmus Güzel is an internationally renowned expert on the history of working classes and trade unions in Turkey, researching this topic since the 1970s. He is the author of many

books, among which are Türkiye’de İşçi Hareketi, 1908-1984 [Workers Movement in Turkey, 1908-1984] and İşçi Tarihine Bakmak [Looking at Workers History]. Prof. Güzel is continuing his work in France since 1982.

Kumru Başer is a distinguished journalist living in London, who worked as a regional analyst for the BBC Turkish service for decades, currently working as a freelance journalist.

Mümin Köseoglu, is an ICT Engineer living in London since 1990s, is a founder of EMAR. He worked at metal workers’ union Maden-İş before the 1980 military coup and was jailed after the 1980 military coup.

Links:

Prof. Dr. M. Şehmus Güzel - **Seminar Text**

Kumru Başer - **Seminar Text**

Kumru Başer - **Slayt**

Mümin Köseoglu - **Seminar Text**

Seminar 5 Video - YouTube

Emar Seminar Series - 5

Seminar Video

Prof. Dr. M. Şehmus Güzel - Speech text

Kumru Başer - Speech text

Kumru Başer - Slayt

Mümin Köseoğlu - Speech text

LONDRA'DA EMAR SEMİNERİ: “Turkey: Quo Vadis?” (Türkiye: Nereye Gidiyorsun?)

Uzun zamandır çalışmalarını Londra'da sürdüren Emek Araştırmaları Vakfı (EMAR), 28 Ekim 2016 tarihinde "Turkey Quo vadis?" başlığını taşıyan seminere "Olağanüstü hâl (OHAL) rejiminin işçi sınıfına ve hareketine nasıl yansıyacağını, yasadığını" anlatan bir konuşmayla katılmamı rica edince kabul ettim.

Epey çalıştım ve seminerde epey kapsamlı bir sunuş yaptım. Sonra diğer konuşmacılar katkılarını sundular.

Sonra soruları yanıtladık. Soru soranlar yetkin katkılarına da yer verdiler. Onlar da bizleri aydınlattılar.

İki saatten fazla süren seminer çok yararlı oldu.

Bu konuda önce Londra'da yerleşik bir sitedeki semineri duyurum haberine yer veriyorum. Sonra EMAR sitesinde yayınlanan çalışmamın bir bölümünü aynen sunuyorum.

Seminerin tümü videoya alındı, merak edenlere EMAR sitesinde sunulan iki saatden biraz fazla videoyu izlemelerini öneririm.

Önce duyuru ile başlıyorum:

"LONDRA'DA OHAL TOPLANTISI"

26 Ekim 2016, 23:55

Türkiye'deki olumsuz gelişmeler, Batı Avrupa'daki Türk toplumunun yoğun yerleşim merkezlerinde art arda toplantılara konu oluyor. Türk krizinin yaşadığı sürecin boyutlarına ve bunun gerek yurt içinde gerek Batı Avrupa'daki etkilerine yönelik

değerlendirmelerde, işçi sınıfı ve kadın hareketine özel bir yer ayrılıyor.

Londra'da 28 Ekim Cuma günü saat 18.30'da yapılacak "Turkey: Quo Vadis?" (Türkiye: Nereye Gidiyorsun?) başlıklı toplantıda Türkiye'deki işçi sınıfı hareketi üzerine yıllardır sayısız kitap ve makale yayımlayan, çalışmalarını 1982'den beri Paris'te sürdüren Prof. Dr. M. Şehmus Güzel de söz alacak. Prof. Dr. Güzel, olağanüstü hâl rejiminin işçi sınıfına ve işçi sınıfı hareketine nasıl yansıdığını ve nasıl yansıyacağını irdelleyecek.

Aynı toplantıda, BBC'nin önde gelen araştırmacılarından, gazeteci-yazar Kumru Başer (Kafaoğlu) söz alacak ve "Erdoğan devletinin" güvenlik histerisiyle kadın hareketini hangi boyutlarda etkilediğini tartışmaya açacak.

Emek Araştırmaları Vakfı (EMAR) adına Mümin Köseoğlu ise Türkiye'deki "yeni güvenlik devleti" ideolojisinin küresel perspektiften nasıl görülebileceğini ve sonuçlarını değerlendirecek."

Anlattıklarımın bir bölümü EMAR sitesinde yayınlandı, şimdi bu kısa bölümü olduğu gibi takdim ediyorum:

OHAL REJİMİNİN SENDİKALAR ÖZELİNDE İŞÇİ-EMEKÇİ HAREKETİ ÜZERİNDEKİ ETKİ VE SONUÇLARI

OHAL rejiminin sendikalar özelinde işçi-emekçi hareketi üzerinde pek çok somut etkisi oldu. Etkilerinin ve bunların sonuçlarının ayrıntılı bir biçimde irdelenmesi gerekiyor.

Günümüzde ülkemizde sanki çok bilinmeyenli ama çözülmüş bir denklem havası söz konusu. Sanki son söz söylenmiş, geleceğimiz çetvelle çizilmiş:

Recep Tayyip Erdoğan “Başkan” seçilecek, “fiili durum” hukuki ve meşru hale dönüştürülecek.

Acaba öyle mi olacak? Bu konuda kuşku var ve bu kuşkuyu burada sergilemek istiyorum.

KAYNAK KİTLİĞİ

Önce şunu belirtmeliyim: 15 Temmuz 2016’daki “askeri darbe” girişimini ve onu izleyen OHAL uygulamalarını irdellemek için kaynak derdimiz var: Evet kaynaklarımız sınırlı. Kimi konuda hiç kaynak yok. Aradan çok az zaman geçti, 15 Temmuz’dan 28 Ekim 2016’ya kadar uzanan zaman dilimi sadece 3 buçuk ay. Derinlemesine bir inceleme, bir analiz için gerekli belgelerin, anıların ve benzeri verilerin bilinmesi, bulunması, ortaya çıkarılması için çok az bir zaman dilimi.

İşte nitekim bugün yararlanabileceğimiz kaynaklar sadece şunlar:

O gece CNN Türk’te dakikası dakikasına izlediklerimiz. (Burada bir kez daha CNN Türk’ün bu cesur ve medya tarihimize olağanüstü bir altın sayfa ve hakiki gazetecilik örneği olarak geçecek katkısının altını çizmek ve bu işi binbir engele rağmen başarıyla yürütenleri kutlamak lazım. Özel biçimde darbeci askerlerin bütün ısrar, baskı ve itelemelerine rağmen kamerasını teslim etmeyen, “Kameram namusumdur!” diyen, çılgılık atan, ismini bilemediğimiz hakiki gazeteci genci bilhassa yeniden anımsamak ve kutlamak ta şart.)

O gecenin, o günün ve hemen ertesi günlerin gazeteleri ve dergileri (bilhassa soldaki ve devrimci dergiler, bağımsız dürüst günlük yayın organları), siyasi partilerin ve sendikaların yayın organları, varsa televizyon kanalları, televizyon kanallarının, yerli ve yabancı kimi yayın organının internet siteleri.

Arkadaşlarımız, meslektaşlarımız, yoldaşlarımızla sohbetlerimiz. Yakın dost ve arkadaşlarımızla yaptığımız telefon görüşmelerimiz...

Evet kaynaklarımızın altı üstü hepsi bu kadar. Bunlar derin, kesin ve tartışılmaz sonuçlar çıkarmamıza yetecek kaynaklar değil. Ama yine de bu kaynaklardaki bilgi ve haberlerden hareket ederek kimi sonuçlara ulaşmak, kimi soruları yanıtlamak mümkün.

Meseleyi önce “Darbe girişimi ve hakiki devlet darbesi” başlığı altında birinci bölümde, sonra “İşçi hareketine yönelişi” başlığıyla ikinci bölümde ele almak, her bölüm için kendi içinde birer sonuçtan sonra, genel bir sonuçla bitirmek istiyorum.

Burada zamanımızın sınırlı olması nedeniyle ve şimdilik kaydıyla kısa birkaç satırla işçi hareketine yönelik uygulamaların özetini sunmak istiyorum. Seminer için hazırladığım geniş metni yakında bir kitapçık biçimine dönüştürmek ve öyle yayınlamak niyetindeyim. (Bu çalışmayı değişik nedenlerden hazırlayamadım, yayınlamadım. Yazdığım metinler, aldığım notlar, incelediğim belgeler dosyalarında mışıl mışıl uyuyor.)

YAPILANLAR

Siyasi partilerin ve iktidarların işçi hareketine ilgi göstermeleri, işçi hareketindeki gelişmelere, yapılanlara, düzenlenenlere müdahale etmek arzusu taşımaları son derece doğal. Öteden beri bu böyle.

Bunun tersi de geçerlidir: Yani işçi sendikalarının siyasete katılmak, temsil ettikleri işçi, memur, ücretli, kadın ve erkekleri, çocuk ve gençleri iktidara taşımak için mücadele etmek olanağı, hakkı ve görevi vardır. Bu da doğaldır. Bu da öteden beri böyledir. Hatta, Fransa örneğinde olduğu gibi, 20. yüzyılın başında sendikaların, solcu siyasi partilerin "bu işin altından kalkamayacaklarını", "kalkmak istemediklerini" ileri sürerek iktidarı bizzat almak niyetlerini açıkladıklarını anımsayabiliriz. Sendikalar sol siyasi partilerle ilişkilerini kesmek istediler. İşçi sendikaları ve sol partilerin ayrılması 1905'e kadar gidiyor... Ayrılıklar çok uzun boylu olmasalar bile...

Ülkemizdeki işçi hareketi tarihi ve sendikacılık, sendikaların siyasi partilerle ilişkileri ve inişli çıkışlı örnekleriyle doludur. Kimi kez sendikalar bizzat siyasi partilerce kurulmuştur. 1947'den itibaren Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP), Demokrat Parti'nin (DP) ve nicesinin bu konuda verdikleri örnekler pek çok...

Siyasete girmek, siyasi partilerle ilişkileri canlı tutmak, bu ilişkilerin eşit eşite olmasını arzulamak hem işçi sendikalarının, hem işçi hareketinin uyanıklığını gösteriyor, hem de işçi sınıfını iktidara taşımak için mücadele eden sendikaların ve siyasi partilerin işbirliğinin son derece haklı ve doğal olduğunu ispatlıyor.

Bu konuda, geçmişi bir kenara bırakacak olsak bile, 1940'lardan itibaren Türkiye Komünist Partisi (TKP), CHP, DP pek çok örnek veriyor.

Ülkemizde bu alanlarda, kimi duraklamalara, kimi engellemelere karşın, hakiki bir süreklilik söz konusudur:

Nitekim 1960'ların başından itibaren Türkiye İşçi Partisi (TİP), Adalet Partisi (AP) ve diğerleri de önceki dönemlerdeki örnek alarak, izleyerek işçi hareketiyle, işçi sendikacılığıyla yakından ilgilendiler... TKP ve CHP'nin ötedenberi sendikalarla kurduğu, geliştirdiği ilişkileri kendi tarihi yollarını izleyerek sürdürürken.

Geçerken TİP'in sendikacılar tarafından kurulduğunu anımsatmama izin veriniz lütfen.

İşçi sınıfı siyasetin içindedir. Niçin olmasın? Diğerleri siyasetin içinde değil mi?

İslami yöne ağırlık veren partilerin, eğilimlerin işçi hareketiyle ilgilerine gelince, 1946'da mayıs-aralık aylarındaki kısa süreli kendini gösterme ve sahneden neredeyse hemen çekilme faslını ve sonraları değişik siyasi partilerdeki ufak tefek kıpırdanmalarını ve 1930'ların sonunda ve sonrasında kimi "Turancı", "Türkçü", günümüzün diliyle ırkçı ve aşırı sağcı, hatta «almancı», nazizm ve/veya faşizm yanlısı dergilerdeki kümeleşmeleriyle Zonguldak, Karabük ve benzeri, Anadolu'nun işçi yoğun taşra kentlerindeki çabalarını saymazsak, 1974'de Milli Selamet Partisi'nin (MSP) CHP ile koalisyon ortağı olarak hükümette yer alması, ve böylece siyasi islamcılığın Bülent Ecevit, arkadaşları ve "orta sol" partisi sayesinde "meşruluk" kazanmasından sonra, 1976'da Hak-İş'in kurulmasıyla yeni bir ivme kazandığını bugünden bakınca söyleyebiliyoruz. (Kurulduğu günlerde «Hakk» biçiminde yazılan sıfat daha sonra bir «k»sını yitirdi, «Hak» oldu. Bu işçi sendikaları konfederasyonu, ismini fransızca yazdığı zaman «Hak» kelimesini fransızcaya «vrai» biçiminde çeviriyor, yazıyor: Yani «gerçek». O zaman ismini aynen alıp fransızcadan türkçeye iade edersek ismi şöyle oluyor : «Gerçek İşçi Sendikaları Konfederasyonu». bu «gerçek» hakiki gerçeğe (!) uyuyor mu? Karar sizin.)

Ama 1976’da Ankara’nın en yoksul, en popüler, aynı zamanda en bitirim semtlerinden Dışkapı’da mütevazî bir binada kurulan ve o günlerde yemeklerini birçok emekçi ve sendikacı gibi peynir ekmekle geçiştiren sendikacıların yönetimindeki Hak-İş’in 2016’da 380 bin üyeli ve Türkiye’deki işçi sendikaları konfederasyonları içinde ikinci sıraya çıkacağını kimse tahmin edemezdi.

İyi hoş ta bu iş nasıl oldu?

Bu iş önce Refah Partisi (1) sonra onun izleyicisi Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) sayesinde oldu. Nasıl ? AKP'nin de öncekileri izlediği açık.

AKP’nin ve iktidarının sendikacılığa müdahalesi işçi kesiminde Hak-İş ile böyle ortaya çıkarken, memur kesiminde Memur-Sen ile kendini gösteriyor: Haziran 1995’te kurulan Memur-Sen’in 2016’da 956 bin üyeyi barındıran memur sendikalarını kapsaması hakiki bir “atılımdır”.

Hele bu üye artışlarının AKP’nin iktidar dönemlerinde üst viteslerde seyretmesi başlıbaşına bir “başarıdır”. AKP'nin sendikacılıkla yakından ilgilendiğinin ispatıdır. Hak-İş yöneticilerine milletvekilliği lütfunu da ekleyebiliriz: Örneğin Memur-Sen'in eski Genel Başkanı AKP milletvekilidir.

Memur-Sen’in gelmiş geçmiş genel başkanlarını, yöneticilerinin özgeçmişlerini, onun ve üye sendikalarının sitelerini, yayınlarını, düzenledikleri “uluslararası sempozyumları” ve bunların konularını incelediğimiz zaman Memur-Sen’in sadece dinci unsurlar değil “Turancı” ve/veya “Türkçü” unsurlar da taşıdığını saptayabiliyoruz. Böylece 1930'lar ve 1940'larla bağlarını da buluyoruz.

AKP'nın işçi hareketine müdahalesi işçi ve memur sendikacılığı yanında birçok konuda daha kendini gösteriyor, birkaçını özetleyerek sıralıyorum:

1- İşkolları sayısı azaltıldı. Bu sendikalaşmada yeni tür karmaşalara yol açtı. AKP'ye yakın işçi sendikalarına elverişli örgütlenme koşulları yarattı.

2- 11 Ekim 2016 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan "Yeni Özel İstihdam Büroları Yönetmeliği" ile "kiralık işçilerin" artık yasal bir kılıfla eli kolu bağlı olarak işverenlere, patronlara teslimi gerçekleştirildi.

3- Günlük çalışma koşullarında "savaş", "terör" bahaneleri, "birlik", "yurtseverlik" "Yeni veya Eski Kapı ruhu" ve benzeri yakıştırmalarla işçi eylemlerinin sessizliğe bürünmesi için her türlü çareye başvuruldu, başvuruluyor.

4- AKP iktidarı kendi güdüm ve denetimi altındaki sendikaların işçi ve memur sendikacılığında ve giderek emekçilerin her türlü örgütlenmesinde belirleyici rol oynaması için çaballıyor ve çabalarını sürdürüyor.

5- Her seçim öncesinde vaat edilmesine rağmen taşeron işçilerin kadrolu işçi olarak, sözleşmelerle ve sosyal hakların tümünden yararlanarak işçi statüsünü kazanması için gerekli yasal düzenlemeler yapılmadı ve bu mesele aradan geçen onca yıla, taşeron işçilerin haklı mücadelelerine rağmen bir türlü olumlu sonuca ulaştırılmadı. (2)

Sayısı 1.756. 000 olan örgütlü memurların 956 binini Memur-Sen ile, sendikalı 1.400.000 işçinin 380 binini Hak-İş ile, yani sayısı 3.156.000 olan sendikalı memur ve işçilerin 1.336.000'nini, yüzde kırktan biraz fazlasını, vesayeti altına alan AKP emek dünyasında "lider" olmak ısrarını sürdürüyor.

Bunun için daha neler yapabileceğini izliyoruz. Göreceğiz.

Elbette burada hemen aklımıza şu geliyor: Bir alanda eğemen olmak ille kazanmak anlamına gelmiyor. Gelmez. Çünkü mücadele sürüyor. Sürecek. Sürmeye aday. Futbol maçından örnek verelim isterseniz: Bütün bir maç boyunca sahaya ve oyuna eğemen olan takım maçı kazanamayabilir. Hele siyaset gibi intikamın karışmaması gereken bir alanda. Hele zülmün ve baskının eşğinin aşıldığı bir zaman diliminde.

Nerede olursa olsun bu böyledir. Unutmayalım.

NOTLAR:

(1) Refah Partisi'nin 28 Haziran 1996-30 Haziran 1997 tarihleri arasındaki Necmettin Erbakan'lı hükümet dönemindeki Çalışma Bakanı Necati Çelik'in Hak-İş eski Genel Başkanı olduğunu da anımsamalıyız. Gölçüklü Necati Çelik'i daha sonra AKP hükümetlerinde Çalışma Bakanlığı görevini üstlenen Artvinli Faruk Çelik'le karıştırmıyoruz.

(2) Epey karmaşık gibi görünen taşeron işçilik konusunda bu meseleyi en kolay biçimde anlayabilmek için bizzat kendisi de taşeron işçi olarak yıllardır Çapa'da çalışan ve mücadeleden kaçınmayan Cemal Bilgin isimli genç emekçinin televizyonda "Hayatın Sesi" programında anlattıklarını izlemenizi bilhassa tavsiye ederim. youtube.com'da.

MERAKLISINA NOT: Seminerimiz başından sonuna videoya alındı. EMAR'ın sitesine girip, "SEMİNAR 5" deyin, Youtube'da sunulan videoyu keyifle izleyebilirsiniz.

OSMAN ÇUTSAY: İŞÇİ TARİHİNE BAKMAK

1980'lerin başında, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğrencim, daha sonraki yıllarımızda en vefalı öğrencilerimden, iyi gazeteci Osman Çutsay'ın Ağustos 2008'de birkaç sitede ve gazetede yayınladığı İşçi Tarihine Bakmak başlıklı kitabıma ilişkin makalesine bu çalışma için tamamlayıcı olması umuduyla burada yer veriyorum. Söz Osman Çutsay'ın:

Yıllardır Fransa başta olmak üzere dünyanın çeşitli üniversitelerinde ders veren, araştırmalar yapan Prof. Dr. M. Şehmus Güzel, bir süre önce yayınladığı "İşçi Tarihine Bakmak" kitabıyla, hem egemen kolaycılıkları reddediyor, hem de Türkiye'nin yeniden ve sağlam ayaklar üzerine oturtulmasının temel yoluna işaret ediyor.

Güzel'e göre, emekçi sınıfların tarihimizdeki gerçek rolünü saptamak, Türkiye üzerine atılan zarların boşa çıkarılmasında da en önemli kozdur.

(Eylül 1982'den bu yana) Paris'te yaşayan ve doğrusu eşine pek sık rastlanmayacak çalışkanlıktaki bir bilim insanımız, Prof. Dr. M. Şehmus Güzel, birikimlerini art arda kitaplaştırmayı sürdürüyor. Türkiye işçi sınıfı ve mücadele tarihi üzerine uzmanlığıyla tanınan değerli hocamızın yeni bir kitabı, geçen yılın son çeyreğinde okur karşısına çıktı.

Prof. Güzel, "İşçi Tarihine Bakmak" başlıklı bu çalışmasında sadece somut bulgularını ve bunlardan ürettiği bilgileri sergilemekle kalmıyor, ilginç ve tartışmaya açık tezler de ileri sürüyor.

Aslında biraz da bu tezlerin bir uzantısı ve tamamlayıcı parçası olarak eski başbakanlardan Bülent Ecevit ile 10 Mayıs 1989'da

Paris'te yaptığı uzun "mülakatı" tarihe yazılı olarak bırakıyor. Bu, gerçekten de başlı başına bir katkıdır. Ama tabii, kitabın sonunda yer alan ve 1989'un muhalefet politikacısı Bülent Ecevit ile bugünün yorulmak bilmez araştırmacısı Prof. Dr. M. Şehmus Güzel arasındaki ilginç tartışmanın, hatta yer yer sürtüşmenin, sadece tarihe bakıştaki ayrılıktan kaynaklandığını söyleyemeyiz. Bu, kuşkusuz var. İki insan, içinden çıktıkları ülkenin tarihine farklı gözlüklerle bakabiliyorlar. Olabilir. Zaten hemen fark ediyoruz:

Dışımızdaki somut tarihsel sürecin iki ayrı kuşak üzerinde etkisi ve yankıları birbiriyle örtüşmüyor. 1960'ların sorumlu ve ilerici genci M. Şehmus Güzel, 20 yıl sonra, kendisinden önceki kuşaktan ve önemli görevler üstlenmiş bir siyaset adamına karşı, Türkiye işçi sınıfının eylemli varlığını savunmak zorunda kalıyor. Ecevit'in, aslında bir "resmi görüş" olarak solu da etkisine almış değerlendirme ölçütlerini çürütmek zorunda hissediyor kendisini. Gerçekten çok ilginç.

Her şey bir yana, kavga, tarihin ve cumhuriyetin değerlendirmesinde en önemli nokta üzerindedir: "İşçi sınıfı neredeydi?"

Bu kitapta da savunulan o: Osmanlı'nın bir yanıyla inkarcısı, bir yanıyla da devamcısı bir cumhuriyeti, işçi sınıfının mücadelesi dışındaki ölçütlerle tanımlamaya kalkarsanız, sadece ilericiliğin sınırları dışına çıkmakla kalmazsınız; o cumhuriyeti, doğumundaki sakatlıktan ötürü de, yaşatamazsınız.

Aslında şöyle de söyleyebiliriz: Genç bir sosyal tarihçi olarak Prof. Güzel, siyaseti tam bir "fıkr-i sabit" hırsıyla yaşayan ve aramızdan da o hırsıyla ayrılan Bülent Ecevit'e karşı, Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini savunuyordu. Bundan tam 19 yıl önce bir Paris otelinde. Eğer işçiler, bu ülkenin kuruluşunda, toplumsal arenada yok, yani hakları için mücadele etmemişseydiler, "bugün" için de

fazla bir talepte bulunamazlardı. Dolayısıyla tarihten gelen bir haklılıkları olamazdı.

Bu bakış ("hak aramadılar, haklarına sahip çıkmadılar" yaklaşımı), hayatı yaratan bu en geniş toplumsal katmana, "sadaka muhatabı" olma dışında bir şans verilmeyeceğinin de gerekçesi değil midir? Öyledir.

Bu anlayış, işçi sınıfının ülke tarihi dışında bırakıldığının ve siyasette de haddini aşan taleplerde bulunamayacağının, farklı sözlerle ifadesidir.

KORUYUCU TİTİZLİK

Prof. Dr. M. Şehmus Güzel, 176 sayfalık bu kitaba damgasını vuran anlayışıyla, sadece Türkiye işçi sınıfını değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve bir bütün olarak halkının ortak tarihini de koruma ihtiyacı içindedir. Böyle bir bakışı, sadece akademik titizliğin değil, Türkiyeli olmanın da bir gereği, hatta önkoşulu saymak durumundayız. Ülkemizin tarihi, Türkiye işçi sınıfının, yenilgilerle de dolu olsa, bir mücadele pratiğinin tarihidir. Türkiye'yi yaratan insanlar, son tahlilde elbette emekçilerdi, işçi sınıfıydı ve onlar, şu veya bu ölçüde ama hep bir mücadelenin içindeydi.

M, Şehmus Güzel'in çalışmalarına egemen ana anlayışı, bu şekilde özetleyebiliriz.

Kitabı boyunca, egemen alışkanlıkların tersine, Türkiye'de işçilerin sayısal olarak da ihmal edilebilir düzeyde olmadığını vurguluyor Dr. Güzel. Ülke tarihi üzerinde etkili bir nicelikten söz ediyoruz. Biliyoruz ki, Türkiye'nin yönetici katmanları bu sınıfa hep kuşkuyla

baktılar. Rolünü küçülttüler. Fakat tam da bu nedenle, onu hep dikkate aldılar. İşte bu, temelli bakış farkıdır, her zaman kibar, kendi çizgisinden emin eski bir Çalışma Bakanı ve Başbakan ile Dr. M. Şehmus Güzel'i karşı karşıya getiren. Bülent Ecevit, "Evet işçiler vardı, ama yeterince mücadele etmediler" noktasındaydı, Dr. Güzel ise "Vardılar ve mücadele ettiler" noktasındadır.

Gelebileceğimiz bir nokta herhalde şudur: Türkiye Cumhuriyeti işsiz kurulmadı. İşçileri mücadele etmeyen, hakları için kollarını bile kıpırdatmayan "gariban marabalar" ülkesi değildik demek ki. Modern Türkiye'nin işçileri, seslerini yükseltmekten kaçınmamıştır. Bu geleneğin Osmanlı dönemine de rahatça uzatılabileceğini kitapta örnekleriyle hatırlatıyor Dr. Güzel. İşgal altındaki 1 Mayıs kutlamalarında işgal güçlerine karşı gösteriler yapıldığını ve bunun "gökten zembille inmediğini" de biliyoruz. Osmanlı'daki grevler, makine kırıclığı eylemleri, protestolar 1800'lerden 1908'e yürürken, Dr. Güzel, "Bir yüzyılı kapsayan bu dönem sonrası için binbir 'ders'le dolu. Gerektiği önemde incelendiği ise maalesef söylenemez." diye yazıyor (s. 18).

Bülent Ecevit'in uzun siyasi ömründe, Dr. Güzel gibi ilericilikte ısrarlı ve her zaman saygılı bir uzmanla çok sık karşılaşmadığını düşünebiliriz. Dolayısıyla sırf bu ilginç söyleşi için bile okunmaya değer bir kitaptır önümüzdeki ve doğrusu, Türkiye Sosyal Tarih Araştırma Vakfı (TÜSTAV) yayınları arasında basılması son derece isabetli bir seçimdir.

Peki, ne olur? Yani örneğin Osmanlı'nın bitiş, Türkiye'nin kuruluş yıllarındaki işçi sayısı düşük tutulsa ne olur, tutulmasa ne olur? Oradayız: Bu, sıradan bir işçiseverlik, hakbilirlik vs değildir; bu, sosyal tarihimizi en önemli bir aktörünün yokluğunda yazma hırsının son derece taraflı bir yanılgı olduğunu savunmaktır. "Bu hırsla yazmanın orta vadede bile bu ülkeye çok pahalıya mal

olacağını önceden görmenin beraberinde getirdiği bir sorumluluk" da diyebiliriz. Kuşkusuz ilerici bir sorumluluk.

Bunun, "Şerefsiz Osmanlı"ya dönüş hükümetleri olarak nitelendirebileceğimiz AKP döneminde, dinci, etnikçi, hatta faşist ve ekonomik altyapı olarak da her zaman liberal bir küçük "tüccar ülke" haline getirilmeye çalışılan Türkiye'deki önemi çok büyüktür.

Prof. Dr. M. Şehmus Güzel ısrarla araştırıp yayımlayarak bu "mukadder sonu" engelleyecek, yani Türkiye'nin küçültülerek "1919 Osmanlısı"na benzetilmesi yolundaki senaryoları bozacak önemde ve yetkinlikte bir silaha dikkat çekiyor: İşçiler hep vardı, kurtuluş için öncelikle onların mücadelesine ihtiyacımız var. Türkiye işçi sınıfı kuşkusuz hep bir kavganın içinde oldu. Bu kavganın, bir toplumsal miras olarak işçi sınıfı üyeleri ve sendikacıların belleğinde yer etmemesi mümkün değildir. Belki istenilen ölçüde başarılı olamadılar, ama kavgaya ettiler, dolayısıyla onları görmezlikten gelmek, Türkiye'yi bir "anomali" olarak görenlerin ekmeğine yağ sürmektir. Biteriz.

Şehmus Hocamız, başka uyarıların ve düzeltmelerinin yanı sıra, bizce, biraz da bu sorumluluğun özetidir. Toplumsal tarihimizin hangi nirengi noktalarına göre yazılması gerektiği, içi boş bir soru değildir. Çok doğru.

UZUN SÖZÜN ÖZÜ

Kitapta, Osmanlı'daki işçi eylemlerine, makine kırılcılığına, Türkiye'nin kuruluşunda 140 bine yakın sanayi işçisi bulunduğuna değiniliyor, bulgular yorumlanıyor. Bunlar, işçi eylemlerinin sanıldığından çok daha erken başladığına yönelik göstergelerdir.

Prof. Dr. M. Şehmus Güzel, bütün bu vurgularıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin bir anomali olmadığını, eğer son çeyrek yüzyılda unutturulmuş bir kavramla söylersek, sınıf mücadelesinin bir ürünü olduğunu hatırlatma ihtiyacı duyuyor: "Uzun sözün özü: Cumhuriyet kurulduğunda işçi sayısı 'az' değildi. O kadar ki onların niceliğini ve kimi bölgelerde, örneğin İstanbul'da, İzmir'de ve elbette Ereğli-Zonguldak bölgelerinde yoğunluğunu dikkate almak zorunda kalan Ankara hükümetleri daha 1920'de işçileri koruyucu yasalar çıkarmak ve yürürlüğe koymak zarureti duyular. (...)

Öte yandan Kemalistler, yabancı şirketlerin elindeki demiryolu ve benzeri işyerlerinde greve gitmek isteyen işçileri desteklediler. Hatta onları greve gitmeye özendirdiler." (s. 106)

Kitap, Türkiye'nin en büyük genel grevi 15-16 Haziran 1970 üzerine başta DİSK olmak üzere sendikaların işlevini de irdeleyen bir bölümden Bülent Ecevit ile yapılan ve daha önce de değindiğimiz ilginç söyleşiye geçiyor. İşçi sınıfının ortak hafızasının kolay kolay söndürülemeyeceğine dair mütevazı bir katkı, böylece sona eriyor.

Sonuç olarak, Avrupa'nın ortasında durmaksızın çalışan bir Türkiyeli bilim insanının çabalarıyla karşı karşıyayız. Bunu, sadece "bâkir tarihimizin" daha yoğun araştırılmasına yönelik bir çağrı ve genç kuşakların entelektüel iştahını kışkırtma çabası olarak göremeyiz. Onlar elbette var, ama daha önemlisi, dünyanın ve Türkiye'nin gerçek sahiplerinin, yani emekçilerin pratiğine yönelik bilimsel bir saygının da vurgulanma ihtiyacıdır.

Her kağıt parçasının, her dönem tanığının değerlendirilmesi gerekiyor gerçekten de. Tarihimizi kendi ayakları üzerine oturtmak için, tembel solun yaptığı gibi, yerli yersiz "Yaşasın işçiler!" diye bağırarak gerekmiyor.

Egemen sınıf teknokratlarının entelektüel bombardımanlarına direnebilecek çapta, derinlikte ve son derece enerjik bir aydın dinamiği yaratmak zorundayız. Kendisini her şeyden, her olumsuzluktan ve haksızlıktan birinci derecede sorumlu sayan yeni insanlar...

Yerli yersiz slogan atmayan, bir karınca gibi inatla ve hınçla çalışan, üreten, soran ve yeniden soran, emekçilerden yana genç insanlar... Doğu'yu ve Batı'yı temelinden sorgulayan aydınlar...

Bu kitap, bir yanıyla da o insanlara, asıl önemlisi Avrupa'daki Türkiyeli genç araştırmacılara yönelik bir çağrıdır: "Çok çalışın!"

KİTAPTAN UZUN BİR ALINTI

Bu bölümü tamamlamak üzere birkaç sitede adı geçen kitabımdan alınan ve yayınlanan şu eki de sunuyorum:

"Türkiye'de toplumsal tarih maalesef, değişik nedenler sonucu, istenen düzeyde değildir. Bugün toplu iğnenin, ipliğin tarihi yazılıyor. İşçilerin, işçi hareketinin ve Sosyalizmin Türkiye'deki geçmişinin de bilinmesinin zamanıdır.

Toplumsal tarihin bir dalı olarak işçi hareketi tarihi öksüzdür. Toplumumuz kendi tarihini tanımıyor. Hele işçi hareketi tarihi konusunda tam anlamıyla bir boşluk, bir hafıza kaybı yaşıyor. İşçi hareketi tarihi hafıza erozyonunu önleyebilir mi?

Giriş bölümünde bu konudaki kimi görüşlerimi açıklıyorum. Daha sonra değişik dönemlerin değişik anlarında işçilerin yaptıklarını, eylemlerini, örgütlenmelerini, mücadelelerini, mücadele biçimlerini aktarıyorum.

İşçi hareketi tarihinin kendine özgü, denenmiş araç ve gereçleri ile araştırma yöntemlerine ilişkin kimi önermeler, kimi öneriler ve kimi yollar göstermeye çalışıyorum: İncelenen somut konular eşliğinde.

İşçi hareketi tarihinin resmi tarihle hesaplaşmasının zamanı geldi.

Bunun yollarını birlikte bulmakta yarar var. Türkiye'de 1 Mayıs İşçi Bayramı hala engellenmek isteniyor.

Türkiye'de işçi hareketinin geçmişini unutturmak için iş yaşamı ile ilgili rakamlar saklanmakta:

12 Eylül 1980 darbesinden sonra grevler yasaklandı. 1983 tarihli iki özel yasa ile grev hakkının uygulanması binbir sınırla

zorlaştırıldı. Bunlar biliniyor. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün (DİE) düzenli olarak yayınladığı İstatistik Yıllığı'nda grevlere ilişkin rakamlara yer vermediğini biliyor muydunuz.? Daha birkaç yıl önceye kadar... Rakamlara hile karıştırılıyor...

Oysa işçi hareketinin tarihi kökenleri bulunuyor: Osmanlı İmparatorluğu'ndan, Tarih'ten gelen... Bu kitapta bu kökenlere değinmek amacım. Bu arada İkinci Savaş öncesi, sırası ve sonrasındaki gelişmelere, 1946 ve 1947 sendikacılığı konusunda şimdiye dek pek bilinmeyen veya yeterince ele alınmayan yönleri açıklayıcı bilgiler getirmek istiyorum. Böylece "uzlaşmacı sendikacılığın" geçmişteki belirleyicileri gün yüzüne çıkacaktır. İşçi sendikaları, işçi sendikalarının kendilerini "devlet memuru" sanan yöneticileriyle devlet ilişkileri de.

Bülent Ecevit'le yaptığım ve tümü ilk kez burada yayınlanan söyleşi, Devlet aygıtını, mekanizmalarını, çalış(ama)masını ve yöntemlerini açıklayıcı birçok unsur taşıyor. Ecevit'in Türkiye Cumhuriyeti başbakanı olarak İstanbul Sıkıyönetim Komutanı ile "mücadele etmek"ten söz etmesi oldukça çarpıcıdır.

Bu söyleşi aynı zamanda sendikacıların Devlet aygıtı içindeki işbirliklerini de gözler önüne sermeye yarıyor. Sendikalar içinde demokrasi yokluğunu da...

Türkiye'de toplumsal tarih az gelişmiştir. Kadın, etnik kümeler, gençlik, özel yaşam, aile, giysi, çorap konuları gereken ilgiyi henüz bulamadılar.

Bu arada işçi hareketi tarihi sahipsiz kaldı. Bu alana, sosyal politika, iş hukuku, endüstri ilişkileri, sendikacılık vb. konularda uzman ve bilim kadın ve adamları, dahası yeterli bilgisi olmayan, hatta hiç bilgisi olmayan "tarihçiler" el attılar. Bir "belge" bulan, onu

yayınlayınca tarihçi oldu. Yada olduğunu sandı. Tarih ve tarihçilik konusunda bilgileri olmadan.

Tarihçilik, bu alanda, tutanın hegemonyasında kaldı.

En başta bu tür yetersizliklerin giderilmesi, eksiklerin tamamlanması gerekiyor. Kolaylıkların aşılması da.

Türk toplumu kendi tarihini tanımıyor. Bir yanda resmi tarih var. Kahramanlık destanlarıyla dolu. Öte yanda birçok konuda tam anlamıyla boşluk ve hafıza kaybı. İşçi hareketi tarihi bu ikinci alanın içinde.

Tarihle ilgilenen herkes tarihçi mi? İşçi hareketi tarihi adında bağımsız bir araştırma ve bilim alanı var mı? Siyasi militan, sendikacı, sendikacılık konusuna ilgi duyan bilim kadın ve adamı, politolog, iktisat tarihçisi, klasik tarihçi işçi hareketi tarihçisi midir?

İşe önce işçi, işçi hareketi ve tarihi tanımlayarak başlamak gerek. İşçi hareketi tarihi adıyla kendine özgü, denenmiş araç ve gereçleri, araştırma yöntemleri olan bağımsız bir araştırma ve bilim alanı yaratılmalı.

İktisat tarihi ile ilgili bilimsel çalışmalar ve veriler birinci derecede önemli elbette. Toplumbilim, siyaset bilimi, iş hukuku, işçi-işveren ilişkileri incelemeleri de.

Tarihçi nasıl oldu ve neden öyle olduyu araştırır. Şöyle olsaydı su sonuca ulaşıldı kurgularından kaçınır. Şöyle olmalıydı diye yas tutmaz. Tarihi fırsatlar kaçırılmışsa, nedenlerini araştırır.

Genel olarak toplumsal tarihin, özel olarak ta işçi hareketi tarihinin resmi tarihle hesaplaşması zorunludur. Tarihi "yapan"ın/üretenin Devlet-Ulus olduğunu unutmamalıyız.

Yeni bir tarih yazılmalı: Merkezden kopuk, başkentlerden uzak, yerel, bölgesel, "patlamış/yayılmış" bir tarih yani.

Sesi duyulmayan kesimlerin, işçi "amele", memur, kadın, çocuk, genç, eşkıya, "orospu", "keş" ve diğerlerinin sesini duyurmalıyız. Tarih "sahnesindeki" yerlerini vermeliyiz.

İşçi hareketi tarihinde işkollarına göre, bölge ve kent düzeyinde araştırma yapmak bir zaruret.

Bilim kadını ve adamlarının yapamadığını, yapmaktan kaçındığını yazarlarımız, romancılarımız gerçekleştiriyor:

Yaşar Kemal'in İnce Memed'i eşkıyalık, çetecilik konularında araştırma yapanların baş kaynağı.

Orhan Kemal'in Grev'ini, Cemile'sini, Fahri Erdiç'in Grev Gözcüsü'nü, Aziz Nesin'in Büyük Grevi'ni, Erol Toy'un Gözbağı'nı, Hakkı Özkan'ın Grevden Sonrası'nı anmamak olur mu?

Refik Halit Karay Hakkı Sükut'ta, Bursa'da ipek fabrikasında çalışan kız çocuklarını anlatır.

Sabahattin Ali, Kuyucaklı Yusuf'ta, zeytinliklerde çalışan kadın ve çocukları. Kamyon ve Kanal'da işçi sorunlarını dile getirir.

Hasan Hüseyin Kavel şiirini yazar.

İkinci dünya savaşı yıllarında Zonguldak madencilerinin yaşam ve çalışma koşullarını kim İrfan Yalçın'ın Ölümün Ağzı'ndakinden daha iyi anlattı?

"Kömür işçilerinin yazarı" Ahmet Naim'in Bir Yudum Soluk yada Kuduz Düğünü öyküleri döneminin "fotoları" değil midir?

Necati Cumali'nin, Kerim Korcan'ın, Osman Şahin'in yapıtlarını da anımsamalıyız.

Son yıllarda işçilerin bizzat yazdığı romana örnek olarak Nejat Elibol'un Direnen Haliç'i akla geliyor.

NOT: İstanbul'da, 2007'de TÜSTAV SOSYAL TARİH YAYINLARI tarafından sunulan İŞÇİ TARİHİNE BAKMAK'ın ilk baskısı tükenince, ekitap biçiminde ekitap.ayorum.com sitemizde yayınladık. Oradan okunabilir, "indirilebilir". Hediyeğimizdir. Bülent Ecevit ile söyleşimiz ise hem bu ekitapta yer alıyor, hem de ayrı ve minik bir ekitap biçiminde sitemizde. O da hediyeğimiz. İyi okumalar. Kolay gelsin.

İŞÇİ İŞ İSTİYOR

Evet işçi iş istiyor.

İşçi sevgilisini koluna takıp sinemaya gitmek, Leyla'sına bir gazoz ısmarlamak istiyor. Belki bir çay ve bir simitle karınlarını doyurmak istiyor. Belki bir kuru fasulye pilav. Belki bir kebab. Belki Köprü üstünde balık ekmek. Belki mercimek çorbası. Belki bir börek...

İşçi evlenmek istiyor.

İşçi başını koyacak bir dam altı, bir ev, bir konut istiyor. Mümkünse bahçe içinde bir ev istiyor. Haftasonlarında bostanına bakmak istiyor: Domatesini, biberini, salatalığını bizzat yeşertmek, yetiştirmek istiyor. Geçenlerdeki bir rüyasında bostanında yetiştirdiği domatesi tartmış tam 333 gram gelmesine ne çok şaşırmıştı. Rüyalarımız yalan söylemezler.

İşçi AVM'ye gittiğinde filesini doldurmak istiyor.

Yoğurdunu evinde bizzat üretiyor.

İşçi çocuklarının karnını doyurmak, onlara kalem, kağıt, defter, çanta, Leman, çizgi roman, Jules Verne, Emile Zola, Victor Hugo, Güzin Dino, Süleyman Okay, Abidin Dino, Yaşar Kemal, Leyla Erbil, Sait Faik, Orhan Kemal, Nâzım Hikmet, Yılmaz Güney, Mehmet Uzun... almak istiyor.

Ana ve babasına ve eşine ayda yılda bir allı morlu, sarı kırmızılı ve sarı lacivert ve yeşil-beyaz bir giysi hediye etmek istiyor.

İşçi herkesler gibi yaşamak ve herkesler gibi ölmek istiyor. Arkasından “İyi adamdı”, “çalışkandı”, “yurtseverdi”, “aielesine çok bağlıydı”, “büyük oğlunu çok tutardı”, “çocukluğunda futbol oynamışlığı bile vardı” denilmesini istiyor.

İşçi olmak kolay değil.

İşçi bütün parçalarını biraraya getirmiş, küsenleri barıştırmış, gidenleri yeniden toparlamış, en iyi biçimde birleşik, imece yöntemiyle çalışan, gerekince canla başla mücadeleye giren, üreten ve yaratan hakiki bir sosyalist veya komünist partide sempatizan, militan, yönetici, milletvekili aday, milletvekili, bakan, başbakan, cumhurbaşkanı, başkan, belediye meclisi üyesi, il özel idaresi üyesi, mahalle muhtarı olmak istiyor.

Açın yolları işçi(ler) geliyor.

İşçi, haklarını koruyan, yeni haklar elde etmesi için gerçekten mücadele eden sendika istiyor. İşçi sendikalı olmak istiyor. Sendikada üye ve yönetici. Sendikada yaratıcı. Sendikada kadın ve erkek işçilerin koruyucusu. Fabrikada, işyerinde, dükkanda kadın ve erkek işçi haklarının korkusuz bekçisi. Sendikal.

İşçi seçimleri kazanmak, iktidara gelmek istiyor. İşçi daha iyi bir rejim kurmak istiyor. Alımlı. Çocukları arasında ayırım mayırım gözetmeyen bir rejim.

Özgürlüğün püfür püfür estiği bir rejim.

Kadınların eşit, harbiden serbest olduğu bir rejim. Kadınlarımıza ve erkeklerimize ve çocuklarımıza ve torunlarımıza yakışan

İşte şimdi safları sıklaştırmamanın tam zamanıdır. Halaya durmanın da. Yırlamanın da. Umutlarmızla. Yarınlarımızla.

M. ŞEHMUS GÜZEL

Sendikal

ekitap.ayorum.com